ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3841 — ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 22/3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1898 — 19 ՃԷՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ 1316 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

درعلیه غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues à la Direction du Journal "AREVELK„ Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլոյ եւ գաւառներու համար՝ տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստի թուղթ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փոխ 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական բաժանորդագրութեանց բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ

Այս կարեւոր խնդիրը, որ քանի մը տարիէ ի վեր կը զբաղեցնէ Ֆրանսան, վերջապէս լուծման մը յանգեցաւ Ֆրանսայի Վճռաբեկ Ատեանին առջեւ, որ ձեւի տեսակէտով ընդունելի հռչակեց վերադատման առաջարկը և որ ձեռնարկած է հիմայ խնդրին հիմնական քննութեան՝ զայն լուսաբանելու համար:

Հոկտեմբեր 27, 28 և 29ի երեք նիստերուն մէջ Վճռաբեկ Ատեանը լսեց իր անդամներէն Պ. Պառի տեղեկագիրը, Տիկին Տրէյֆիւսի փաստաբան Պ. Մօռնարի պաշտպանութիւնը, ընդհանուր դատախազ Պ. Մանոյի եզրակացութիւնները, և հոկտեմբեր 29ի շաբաթ օրուան նիստին մէջ իր վճիռը արձակեց, երեք ժամուան խորհրդակցութենէ ետքը:

Այս կարեւոր դատին վրայ որոշ գաղափար մը տալու համար աւելորդ չենք համարիր այդ երեք նիստերուն ամփոփ նկարագրութիւնը ընել, ինչ որ առիթ պիտի տայ մեզ այս մանուածապատ և կնճռոտ գործին զանազան երեւոյթները պարզել Արեւելքի ընթերցողներուն:

ՀՈԿՏ. 27Ի ՆԻՍՏԸ

ԴԱՏԱՐԱՆԸ

Դատավարութիւնը կը սկսի կէսօրին: Կարգապահութեան խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են: Դատարանի սրահին մէջ հանդարտութիւնը կատարեալ է, ոչ ցոյց, ոչ աղմուկ: Նախագահը մէկ անգամ միայն առիթ կ'ունենայ յանդիմանութիւն ուղղելու, այն ալ լուսանկարչի մը դէմ որ Պ. Պառի վայրկենական լուսանկարները կ'առնէր:

Վճռաբեկ ատեանի Պատժական ճիւղին է որ ներկայացած է Տրէյֆիւսի խնդիրը: Տասնըհինգ խորհրդական ներկայ են այս մեծ և հանդիսաւոր դատավարութեան և մէկը միայն, հիւանդ, բացակայ է: Ընդհանուր դատախազի աթոռը կը գրաւէ Պ. Մանօ: Փաստաբաններու շրջափակին մէջ են Պ. Մօռնար, որ կը ներկայացնէ Տիկին Տրէյֆիւսը, և Պ. Պ. Ժրմանժ, Լապօռի, Դէմանժ, պատմական դատերու նշանաւոր տրիբունները: Դատարանին մէկ մասը կանանց վերապահուած է, ուրիշ մաս մը մամուլին: Ունկնդիրները, ոտքի վրայ, սրահին խորը խճողուած են:

Նախագահին քով բազմած է Պ. Պառ, այն խորհրդականը, որ իբր քննիչ դատաւոր պիտի կարդայ իր տեղեկագիրը: Խորհրդականներուն ամենէն երիտասարդներէն է...45 տարեկան. Նշանաւոր օրէնսգէտ մըն է, հանդարտ, հաւասարակշիռ միտք մը: Իր տեղեկագիրը մեծ տպաւորութիւն կ'ընէ ունկնդիրներուն վրայ, որոնք երկիւղած լռութեամբ կը հետեւին անոր: Հաստատելով հանդերձ անկեղծութիւնը այն պաշտօնեաներուն որոնք դատապարտեցին Ալֆրէտ Տրէյֆիւսը, Պ. Պառ ի վեր կը հանէ բոլոր պատասխանատուութիւնները:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Պ. Պառ կ'ըսէ նախ թէ 1895ի վերադատման օրէնքէն ի վեր 21րդ վերադատման գործն է որ մատուցուած է Վճռաբեկ ատեանին, բայց այս դատը բացառիկ պայմաններու մէջ կը ներկայանայ. դատապարտութիւնը կը վերաբերի անանկ ոճիրի մը որ իրաւամբ զզուանք կ'ազդէ ամէնուն, և կը հարուածէ մին անոնցմէ, որոնց վրայ Ֆրանսա բացարձակ վստահութիւն ունենալու պէտք ունի:

Պ. ՍԱՌԻԷՆԻ ՆԱՄԱԿԸ

Պ. Պառ կը կարդայ նախ Դատական գործոց նախարար Պ. Սառիէնի նամակը, ընդհանուր դատախազ Պ. Մանոյի ուղ-

...

Այս նամակէն կ'երեւայ թէ 1894 տարւոյն մէջ բանակի սպայակոյտին ձեռքը անցած է նամակ մը՝ որ ծանօթ է «Պօռտռօ» անունով, առանց թուականի, առանց ստորագրութեան և որմէ կը հասկցուի թէ գաղտնի զինուորական վաւերագիրներ յանձնուած են օտար պետութեան մը գործակալին: Այս վաւերագիրներուն բնութիւնը ենթադրել կու տար թէ այս մատնութեան հեղինակը սպայակոյտի գլխաւորներէն մէկուն վերաբերող սպայ մը պէտք է ըլլայ:

Տրէյֆիւսի վրայ կասկածուելով, 1894 հոկտ. 14ին Բաթի տիւ Քլամ հրամանատարին կը յանձնուի նախնական քննութիւն մը կատարել: Հրամանատարը առաջին հարցաքննութենէ մը ետքը բանտարկել կու տայ Տրէյֆիւսը: Պօռտռոյին ձեռագրին քննութիւնը կը յանձնուի հինգ փորձ-քննիչներու, որոնցմէ երկուքը կը յայտնեն թէ Տրէյֆիւսի չի վերաբերիր այն, և միւս երեքը հակառակը կը պնդեն:

Բաթի տիւ Քլամ հարցաքննութիւնները կը շարունակէ, բայց չի կրնար ո՛ եւ է խոստովանութիւն խլել Տրէյֆիւսէն: Իր տեղեկագրին վրայ, պատերազմական ատեանը նոր քննութիւններ կատարել տալէ և բազմաթիւ վկաներ լսելէ ետքը, Դեկտ. 22ին բերդարգելութեան և զինուորական աստիճանի զրկման կը դատապարտէ Տրէյֆիւսը, օտար պետութեան մը գաղտնի վաւերագիրներ յանձնած ըլլալու ոճրին համար: Վերաքննութիւնը մերժուելով դեկտեմբեր 30ին վճիռը կը ստանայ վերջնական հանգամանք:

Ցայտնի է թէ անկէ վերջը, 1897ին, դատապարտեալին եղբայրը Պ. Մաթիէօ Տրէյֆիւս կ'ամբաստանէ Էսթերհազի հրամանատարը իբր հեղինակ պօռտռոյին. Էսթերհազի դատուելով, ազատ կ'արձակուի 1898 յունուար 11ին: Ցետոյ Զօլայի դատը տեղի կ'ունենայ և այդ միջոցին է որ Պ. Քավէնեաք, պատերազմական նախարարը, խորհրդարանին մէջ կը կարդայ, ի մէջ այլոց, 1896ին Տեղեկութեանց Դիւանին ձեռք անցուցած մէկ նամակը, որուն մէջ Տրէյֆիւսի յանցապարտութիւնը ի յայտ կու գար որոշ կերպով: Այդ նամակին Հանրիի կողմէ խարդախուած ըլլալը ստուգուելէ ետքը, ներկայ տարւոյ 3 սեպտեմբերին Տիկին Տրէյֆիւս կը պահանջէ Տրէյֆիւսի գործին վերադատումը՝ հիմնուելով երեւան եկած նոր յայտնութեանց վրայ: Պ. Սարիէն այդ նոր իրողութիւնները կարեւոր դատելով, կը յանձնարարէ ընդհանուր դատախազ Պ. Մանոյին ներկայացնել զանոնք Վճռաբեկ Ատեանին՝ քննելու համար թէ տեղի կա՞յ վերադատման:

ԸՆԴՀ. ԴԱՏԱԽԱԶԻՆ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄԸ

Ընդհ. Դատախազ Պ. Մանօ, Պ. Սարիէնի նամակը Վճռաբեկ Ատեանին հաղորդելով, կը քննէ այն երկու նոր իրողութիւնները, որոնք ըստ իրեն տեղի կու տան վերադատման:

Այդ իրողութեանց առաջինն է Հանրիի կողմէ ի գործ դրուած խարդախութիւնը: Ըստ Պ. Մանոյի, այդ խարդախութիւնը ինքնին բաւական չէ վերադատման տեղի տալու համար, որովհետեւ խարդախեալ պաշտօնագիրը դատապարտութենէն վերջը գրուած է. սակայն, նկատելով որ Հանրի Տրէյֆիւսի դատին գլխաւոր վկաներէն մէկն էր, այդ խարդախութիւնը՝ 1894ի դատին մէջ Հանրիի ունեցած մասնակցութեանը կասկածելի հանգամանք մը կու տայ և մեծապէս կը խախտէ այդ դատին առթիւ տրուած վճռին հեղինակութիւնը:

Այս իրողութեանց երկրորդն է 1894ի փորձ-քննիչներուն և Էսթերհազիի դատին առթիւ 1897ի փորձ-քննիչներուն յայտնած եզրակացութեանց հակասութիւնը: Արդարեւ, 1894ին, փորձ-քննիչներու մեծամասնութիւնը պօռտռոյին հեղինակ կը հռչակէ Տրէյֆիւսը. 1897ին փորձ-քննիչները Էսթերհազիի գրին վրայէն արտագծուած (calqué) կ'ենթադրեն պօռտռօն:

Ասկէ զատ, Էսթերհազիի կողմէ սպայակոյտի պետ զօրավար Պուատէֆրի ուղղուած նամակի մը օրինակը՝ որ Էսթերհազիի տունէն գտնուած է՝ հետեւեալը կը պարունակէ.

«Ի՞նչ պէտք է ընեմ հիմա, կ'ըսէ Էսթերհազի, քանի որ փորձ-քննիչները ձեր ուզած եզրակացութեանց չեն յանգիր:

«Եթէ դուք էք ճշմարտապէս քննութեան և փորձ քննիչներու հրամայողը, ձեզի միայն կը դիմեմ, բայց եթէ սակայն ձեր իշխանութենէն վեր է, ինչպէս կը փախնիմ, բացարձակապէս սխալուած եմ. հաստատել թէ Տրէյֆիւս իմ գրովս

...

ետքը, երախտագիտութիւն և շնորհակալութիւն կը յայտնէ նոյն զօրավարին, հետեւեալ բառերով.

«Եթէ այս ահաւոր պայքարին մէջ չընկճեցայ, ձեզի և միայն ձեզի կը պարտիմ զայն:»

Այս նամակները, ըստ Պ. Մանոյի, պէտք չաւնին երկար մեկնութեանց:

Հետեւաբար, Ընդհ. Դատախազը հիմնուելով Հանրիի խարդախութեան և փորձ քննիչներու կրկին տեղեկագիրներուն հակասութեանց վրայ, կը պահանջէ որ վերադատումը ընդունուի, ջնջուի 1894ի պատերազմական Ատեանին որոշումը՝ որով Տրէյֆիւս դատապարտուած էր, և խնդրին վերադատումը յանձնուի նոր պատերազմական ատեանի մը:

* *

Պ. Պառ այս պաշտօնագիրները Վճռաբեկ Ատեանին հաղորդելէ ետքը, կ'անցնի իր անձնական քննութեան:

Կը ներկայացնէ Ատեանին՝ Բաթի տիւ Քլամի քննութիւնը, պատերազմական ատեանին առջեւ տեղի ունեցած դատին վրայ կատարուած քննութեան եղանակը ու զանազան կէտերը քննադատելով: Կը ցուցնէ թէ ինչպէ՛ս ձերբակալման օրը՝ Տրէյֆիւսի չէին հաղորդած իր ձերբակալման պատճառները և թէ ինչպէ՛ս պատերազմական ատեանին կողմէ լսուած վկաները՝ բնաւ չէին երեսած Տրէյֆիւսի հետ:

Պ. Պառ, խօսելէ ետքը այն կարծեցեալ խոստովանութեանց մասին, զորս իբր թէ Տրէյֆիւս ըրած է Լըպրէօն-Րընօ հարիւրապետին, կը յայտնէ թէ այդ առթիւ տրուած տեղեկագիրը Տրէյֆիւսի դատապարտութենէն երեք տարի վերջը միայն ներկայացուած է և թէ համոզիչ հանգամանք չունի:

Ցետոյ կը յիշատակէ Մաթիէօ-Տրէյֆիւսի (դատապարտեալին եղբայրը) ամբաստանութիւնը Էսթերհազիի դէմ, քօղարկեալ կնոջ միջադէպը, Էսթերհազիի դատավարութիւնը և ազատ արձակումը, որոնք ծանօթ են արդէն մեր ընթերցողներուն, և կ'անցնի Հանրի գնդապետին խարդախութեան երեւան ելլելուն:

Պ. Պառ մանրամասն կերպով կը յիշատակէ այն հարցաքննութիւնը զոր պատերազմական գործոց նախարարը ըրած է Հանրիին և որու միջոցին գնդապետը կը խոստովանի իր ոճիրը:

Պ. Պառ այս խոստովանութիւնը յիշատակելով, կը յարէ. «Ձեմ ուզեր երկարաբանել բանակին վերաբերող այս սպային ոճրին նկատմամբ, սակայն տարակոյս չի կայ որ Հանրի տեղակալ-գնդապետին գործած խարդախութիւնը իր ազդեցութիւնը ունեցած է Էսթերհազիի գործին վրայ: Գալով Տրէյֆիւսի, ո՞չ ապաքէն այս խարդախութիւնը նոր իրողութիւն մըն է որ կը հաստատէ անոր անմեղութիւնը և կ'ոչնչացնէ ամբաստանութիւնը (Ցուցում):

Տեղեկաբեր խորհրդականը՝ Պ. Պառ կը շարունակէ.

«Կը կարծենք թէ դատական գործոց նախարարին ցոյց տուած երկու վերադատման պատճառները կրնան ընդունուիլ: Արդ, մարդ պէտք է աչքերը գոցէ, չտեսնելու համար պատճառը այն տարակոյսներուն որոնք մտքի առջեւ կը ներկայանան: Ցորչափ ամէն բան անծանօթ մնացած էր, վերջնական հանգամանք մը առած վճռին վրայ վստահութիւն կ'ըլլուէր, բայց եկած յայտնութիւններուն հետ ի յայտ եկան նաեւ տարակուսութիւններ, և խորունկ վրդովում մը տիրապետեց շատ մը խիղճերու վրայ: Մարդ մը ի մէջ այլոց, տեղակալ գնդապետ Բիքառ, արձագանգ եղաւ այդ խիղճերուն:»

ԳԱՂՏՆԻ ՊԱՐՈՒԹԱՆ

Տեղեկաբեր-խորհրդականը՝ Վճռաբեկ Ատեանին կը հաղորդէ այն նամակը՝ զոր Բիքառ ուղղած է վերջին սեպտեմբեր ամսուն պատերազմական գործոց նախարարին: Այս նամակին մէջ Բիքառ մանրամասնօրէն կը բացատրէ գաղտնի պարութային պատմութիւնը. «Այդ պարութային գրութիւններէն ոչ մէկը, կ'ըսէ Բիքառ, կրնար իբր փաստ ծառայել Տրէյֆիւսի դէմ:»

Այսօր, կ'ըսէ Պ. Պառ, այս մասին ո՛ և է գաղտնի պարութայ չի կայ պատերազմական գործոց նախարարութեան մէջ, ինչ որ կը հաստատէ պատերազմական գործոց նախարարին 11 սեպտեմբերի նամակը, բայց գնդապետ Բիքառ կը պնդէ թէ կայ. կը յայտարարէ թէ 1892ին գնդապետ Սանտէր բաժ է իրեն, «Պատերազմական Ատեանին հաղորդուած պարութան երկաթէ պահարանի մը մէջ է, պահարանի մը մէջ ամ-

...

է զանոնք Պուատէֆռ զօրավարին, զօրավարը ձանչցած է այդ գրութիւնները և հարցուցած թէ ինչո՞ւ չեն այրած զանոնք, ինչպէս որ որոշուած էր: Կօնս զօրավարն ալ այդ պարութան տեսած է ձեռքը:»

ՀՈԿՏ. 28Ի ՆԻՍՏԸ

ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այս երկրորդ նիստին, Պ. Պառ խօսք կ'առնէ իր տեղեկագիրը աւարտելու համար. իրեն կը մնայ եզրակացնել միայն:

Ըստ իրեն, Վճռաբեկ Ատեանը կրնայ ջնջել պատերազմական Ատեանին վճիռը, Ալֆրէտ Տրէյֆիւսի դէմ տրուած ստսկալի ամբաստանութիւնը ոչնչացնել և ինքն իսկ հռչակել անոր անմեղութիւնը, առանց զայն երկրորդ պատերազմական ատեանի մը ղրկելու: Սակայն իրաւագիտական այս տեսութիւնը պարզելէ ետքը, Պ. Պառ կը յայտնէ թէ պէտք չէ գործադրել զայն և քննութիւն մը անհրաժեշտ կը նկատէ: «Եթէ պէտք է ազատ արձակել Տրէյֆիւսը, պէտք չէ որ այդ ազատ արձակումը հետեւանքը ըլլայ փորձ-քննիչներու տեղեկագիրներուն, կամ դատին քննութեան թերութեանց, չփոթութեան կամ մթութեան:»

Պ. Պառ, Ատեանին կը հաղորդէ հուսկ ապա Զիւրլէնտէն զօրավարին մէկ նամակը, որ կը յայտնէ թէ տեղի չի կայ Տրէյֆիւսի վերադատման: Տեղեկաբերը այդ նամակին փաստերը ջրելով, հետեւեալ եզրակացութեամբ կը վերջացնէ իր տեղեկագիրը:

«Հարկ է, կ'ըսէ, խօսքը ուղղելով Վճռաբեկ Ատեանի անդամներուն, Տրէյֆիւսի դատին քննութիւնը չյանձնել զինուորական ատեանին: Դուք էք որ, ըստ օրինի, պէտք է կատարէք այդ քննութիւնը: Ճշմարտութիւնը երեւան հանել, այս է ահա ձեր պարտքը: Գործը փափուկ է, բայց պատճառ մը չէ փախուստ տալու. արդէն բաւական տկարութիւններ տեղի ունեցան այս երկար միջադէպներուն ցաւալի շարքին մէջ: Արդարութեան նկատումներով միայն զինուած, անմատչելի ամէն թելադրութեան, չվախնալով սպառնալիքներէն կամ անարգանքներէն, մեծ պարտքի մը հանդէպ կը գտնուիք: Պիտի գնահատէք ինչ որ այդ պարտքը կը պահանջէ և պիտի ընէք ինչ որ ձեր խիղճը տուն տայ ձեզի:»

Հոս կը վերջանայ Պ. Պառի տեղեկագիրը: (*)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

(Թղթակցութիւն «Արեւելք»ի)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 15 հոկտ.

Երբ այս պահուս ընդհանուրին աչքը Երուսաղէմի վրայ կը դառնայ, և Պաղեստին՝ իր զանազան հանգամանքներով՝ ա՛յնքան հետաքրքրաշարժ ու յանկուցիչ, մասնաւոր զօրութիւն մը ունի ընդհանուր աշխարհն հետաքրքրելու, երկիր մը՝ ուր ամէն ոք, ի՛նչ կարգի և աստիճանի ալ պատկանի, կարող է, իր զգացման կամ ներշնչման համաձայն, ուսումնասիրութիւն մը ընել, կարծենք ո՛չ նուազ շահեկան գործ մը կատարած կ'ըլլանք՝ եթէ Արեւելքի ընթերցողները ծանօթացնենք կլիմային այս երկրին որ, ըստ Աստուածային Պատգամաց, կը բղխէր «կաթն և մեղր»:

Ընթերցողը երբեք պէտք չէ զարմանայ՝ եթէ ըսենք որ Պաղեստին միայն երկու եղանակ ունի — Եղանակ անձրեւի և Եղանակ երաշտութեան: Այս հիմնական բաժանումը Աստուածաշունչ Գրոց մէջ սապէս բացատրուած է, «Սերմ եւ հունձք, ցուրտ եւ տաքութիւն, ամառ ու ձմեռ» (Ծննդ. Ը. 22):

Ս. Գրոց մէջ երբեք յիշատակուած չեն Աշուն ու Գարուն բառերը և տարուան այս եղանակներուն վրայ ակնարկութիւն խսկ չէ եղած:

Ապրիլէն մինչեւ հոկտեմբեր ամսոյ վերջերը երկինքը պարզ է, և քիչ անգամ կը պատահի որ թեթեւ ամպեր գան ծածկեն երկնից մակերեւոյթը:

Մարտ և ապրիլ ամիսները՝ իբրեւ Ամառնամուտ, իսկ նոյեմբեր ամսուն հետ դեկտեմբերի առաջին կիսամսեակն իբրեւ Ձմեռնամուտ, Պաղեստինի է՛ն յատկանշական և գեղածիծաղ եղանակները կը ներկայացնեն: Առաջին երկու ամիսներն, ըստ Աստուածաշունչի, կը կոչուին՝ Եղանակ հնձոց՝ ա՛յն է Ապրիլ, իսկ վերջին երկուքը՝ Եղանակ սերման՝ այսինքն Բուլ: Ցիշուած են նաեւ Զիու և Եթանիմ ամիսներն՝ որոնց առաջինն է՝ Ամիսք Ծաղկանց, և երկրորդն՝ Ամիսք Հողմոց:

Առաջին անձրեւն հոկտեմբերի մէջ կ'իյնէ, և առաջին անձրեւներն՝ որ Հին Կտակարանի մէջ «Անձրեւ կանուխ» յիշատակուած են և զոր Ֆէլլահները «Էլ-Վասմ-Էլ-Պաղր» կը կոչեն, կը կակղացնեն հողերն ու զանոնք հերկուելու վիճակի մէջ կը դնեն:

Դեկտեմբերի վերջին հնգօրեակն ընդհանրապէս փոթորկային է, իսկ յունուար և փետրուար ամիսները՝ միշտ անձրեւային և ցուրտ:

Այս ամիսներուն մէջ ձիւն կը տեղայ բարձր լեռներուն վրայ, և խիստ բացառաբար, երբեմն ծովու մակերեւոյթէն մինչեւ 400 մեթր բարձրութիւն ունեցող տեղերն ալ ձիւն կ'իջնէ. բան մը՝ որ Աստուածաշունչ Գրոց մէջ ալ՝ երկու տեղ միայն յիշուած է:

Հնձոց ժամանակ անձրեւ չի տեղար: Խիստ նորանշան բան մը կը համարուի՝ եթէ հակառակը տեղի ունենայ՝ ինչպէս կը հաստատէ նաեւ Ս. Գիրքը: Վերջիններբը կը համարուին այն անձրեւները՝ որ կը տեղան մարտի և ապրիլի մէջ: Ասոնք հունձքերը կը հասունցնեն և կը կոչուին Մալգոս, այսի՛նքն «անձրեւ անագան ըստ ժամանակի լրութեան հրամանի հնձոյ» (Երեմ. Ե. 24). եթէ, դժբաղդաբար, այդ անձրեւները պակսին՝ հունձքերը շատ վտիտ կ'ըլլան և ամբողջովին կը վտանգուին:

Մայիս ամսոյ հետ և շա՛տ անգամ ապրիլի վերջին կիսամսեակէն կը սկսի երաշտութեան եղանակը. բայց ամրան բակլերը, տակաւին լեռներու գագաթանց վրայ, կը բարձրանայ մառախուղը որ սակայն երկար չի տեւեր և կ'անհետի, որմէ ետքը երկինքը հիանալի պարզութիւն մը կ'ունենայ՝ որ գիշերը, լուսնի լուսով, կամ, երկնից լուսաւորներու նըշոյլներով աւելի գեղեցիկ կը պարզուի մարդկային տեսութեան հանդէպ: Ամառ ժամանակ փոխանակ անձրեւի՝ ցօղն է որ կ'ոգեւորէ հողը և անձրեւի դեր կատարելով կը հասցնէ բանջարեղէններն ու մրգեղէնները:

Գետերին չափէ դուրս չորութիւնը մեղմելու համար, Պաղեստինի մէջ դաշտերը կը ջրեն առուակներով՝ եթէ կարելի ըլլայ ջուր բերել: Ս. Գրոց մէջ այդ առուակները «Վտակ ջուրց» (բէլէկ) կոչուած են: Լեռները զրկուած են այդ առուակային ոռոգումէն, հետեւաբար այն տեղերու և ընդհանրապէս Պաղեստինի հունձքերը շատ տխուր հետեւանք կ'ունենան եթէ անձրեւները յապաղին ժամանակին: Նահապետական դարերէն սկսեալ բազմաթիւ յիշատակութիւններ կան Ս. Գրոց մէջ երաշտութեան տխուր հետեւանքներու մասին. և Աստուած իր ժողովուրդը վարձատրելու համար, ժամանակին անձրեւ տալ կը խոստանար՝ հնձոց առատութեան համար (Ովս. Բ. 22):

Անտարակոյս անտառներու մտաւորութիւնը մեծ ազդեցութիւն կ'ընէ անձրեւներու առատութեան և կանոնաւորութեան վրայ, և ա՛յս պատճառաւ է որ, կ'ըսեն թէ Նազարեթի մէջ անձրեւներու միջին քանակը գերիվեր է քան Երուսաղէմինը:

Երուսաղէմի մէջ՝ անձրեւներու տեւողութեան է՛ն երկար ժամանակամիջոցը՝ 221, է՛ն կարճը 126, իսկ միջինն է՝ 188 օր, և կը սկսի, ինչպէս ըսինք, նոյեմբերի սկիզբները և քիչ անգամ հոկտեմբերի վերջերը, և եթէ երբեք սեպտեմբերի մէջ յանկարծական անձրեւներ պատահին՝ որ անակնկալներ կը համարուին, այն ատեն հոկտեմբեր ամիսը բոլորովին չոր կ'անցնի, և տարեկան անձրեւներն՝ իրենց քանակութեան չափէն զգալի կերպով վար կ'իջնեն:

Երուսաղէմի մէջ անձրեւաբեր հողմերն են՝ Արեւմտեանը, մանաւանդ Հարաւ-Արեւմտեանը: Միջին հաշուով տարին 140 օր անամպ է Ս. երկիրը, իսկ փետրվար և մարտ ամիսները է՛ն ամպամած եղանակն է Երուսաղէմին: Ցօղը աւելի շատ կ'իջնէ մարտի, ապրիլի, սեպտեմբերի և հոկ-

...

Գալով հողմերուն, Երրայեցիք չորս գլխաւոր կէտերու կը բաժնէին՝ Արեւելեան, Արեւմտեան, Հիւսիսային և Հարաւային: Բուն արեւելքի ուղղութիւնը գտնելու համար՝ երեսնին կը դարձնէին արեւուն ելած կողմը և կը կոչէին «Գըտէմ», կամ «Գատիմ» (առաջակողմ), հետեւաբար՝ արեւուն մտած կողմը կ'անուանէին «յետսակողմ», իսկ հարաւը՝ «Եամին» կամ «Դէման» (աջակողմ) և հիւսիսը՝ «Սիմօլ», (ձախակողմ): Ընդհանրապէս, տեղական սովորութեամբ մը, արեւմուտքն ու հարաւը կը նշանակէին փոխադարձաբար՝ «Եամ»ը (ծով, Միջերկրականը) և «Նէժէպ»ը՝ այսինքն Պաղեստինի հարաւակողման Անապատը: Ս. Գրոց մէջ յիշուած «Չորեքին Հողմունք»ն եւ «Ծագք Երկրի» այս չորս գլխաւոր կէտերը ցոյց կու տան:

Պաղեստինի կլիման, ինչպէս ամէն տեղ ալ, այս հողմերուն հոսանքովը կը փոխուի: Հիւսիսային կողմը ցուրտ է, հարաւայինը տաք, արեւելեանը՝ չոր, իսկ արեւմտեանը՝ խոնաւ: Միջանկեալ հովերն ալ՝ այս չորս գլխաւոր հովերուն կը մօտենան, ուստի՝ հիւսիս-արեւելեան կողմը ցուրտ է և չոր, իսկ հիւսիս-արեւմտեանը՝ ցուրտ ու խոնաւ. նմանապէս՝ հարաւ-արեւելեանը տաք ու չոր է, իսկ հարաւ-արեւմտեանը՝ տաք ու խոնաւ:

Պաղեստինի մէջ արեւմտեան անձրեւային հողմը, միջին հաշուով, 55 օր կը փչէ մէկ տարուան մէջ, հարաւայինը 46 օր, իսկ հիւսիսային արեւմտեանը՝ 114 օր: Կը վախցուի անապատի կողմէն փչած հարաւային կամ մանաւանդ արեւելեան հողմէն:

Պաղեստինի մէջ արեւելեան հողմը՝ զոր Շլուգ կ'անուանեն Սուրիոյ մէջ, և Շարգի՝ Պաղեստինի մէջ, ընդհանրապէս ամառնամուտի և ձմեռնամուտի ամիսներուն մէջ կը փչէ՝ որ Ոզոն (ozone) կոչուած թթուածին կազը անհետացնելով՝ կ'ընկճէ անասունները և մարդուս վրայ այնպիսի թուլութիւն մը կը բերէ՝ որ շունչ առնելու ժամանակ չի թողուր: Եթէ երկար տեւէ՝ կը վնասէ հունձքերուն եւ կ'այրէ ծառերուն տերեւները: Սովորաբար երեք օրէ աւելի չի տեւեր, բայց մինչեւ քսան և աւելի օրեր ալ տեւած է, և երբեմն ալ յանկարծակի կը փչէ ու շատ սաստիկ: Այս հողմը բազմիցս յիշուած է Ս. Գրոց մէջ:

ՎՐԺԻՐ

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Եթէ քաղքիս պղտորուած քրիստոնեայ հասարակութեանց մեղադրանքը չըլլար թէ «այս տեղապահն ալ պիտի յուսախաբեցնէ՞, մեղք չէ՞», չպիտի աճապարէի յանուն արդարութեան պաշտպան հանդիսանալ առաջի հանրութեան և ներկայս հրատարակելու համար անկիւն մը խնդրել ի պատասխանի այն նամակներուն՝ որոնք կ'ըսէին թէ կասկած յայտնողներ կան որ «96—97ի կիսուն տեղապահը առանձին գործելով՝ 200—300 ոսկի խրացուցած ըլլայ երկու աշխարհականաց հետ և այժմ հաշիւ տալը կը մերժէ. թէ այս առթիւ յաճախ կռիւներ տեղի կ'ունենան առաջնորդարանի մէջ» և այլն:

Ուստի հերքենք գրուածները (*): Նախ, մեր առաջն. տեղապահը որուն գործունէութիւնը անուրանալի է, միայնակ մատակարարած չէր կարօտելոց ղրկուած նպաստները, այլ միշտ 7—10 անդամներէ կազմուած խնամակալութեանց ձեռամբ, ինքը միայն հսկող մնալով դրամ-

...

Մ. Խ. — Տիարպէքիրի առաջնորդական տեղապահին հաշիւներուն նկատմամբ քաղքին ազգայիններու մէկ մասին մէջ շրջած զրոյցներուն հերքում տուող այս նամակը հրատարակելու առթիւ, աւելորդ չենք համարեր յիշել թէ Արեւելքի սեպտ. 21ի թիւին մէջ, ուր արձագանգ տուած էինք այդ զրոյցներուն, կաւելցնէինք. «Անշուշտ Պատրիարքարանը նկատողութեան պիտի առնէ խնդիրը, հարկ եղած քննութիւնը կատարել և ստուգել տալու համար թէ դրամական զեղծումի ամբաստանութիւնը զոր կրնէ ժողովուրդը իր տեղապահին դէմ, ճի՞շդ է թէ անհիմն»: Մինչեւ այսօր այս մասին բան մը չերեւցաւ Վարչական որոշումներուն մէջ, բայց կը սիրենք յուսալ որ ներկայ պատահական թղթակցութեամբ — որմէ անշուշտ տեղեկութիւն ունի Տեղապահ Հայր Սուրբը — տրուած բացատրութիւնները ճիշդ են, թէեւ Առաջնորդարանի ժողովներէն կամ թէ Պատրիարքա-

...

(*) Շարունակութիւնը եւ վերջ վաղուան թուով.

ներուն։ Բ. Իւրաքանչիւր տարիի խնամակալութեան հաշիւները վաւերացուած են խնամակալներէ։ Գ. Տեղապահը երբեք մերժած չէ ընդհանուր հաշիւ տալ, միայն թէ ուզած է օրինաւորութեան սահմանին մէջ փակել հաշուական խնդիրը որպէս զի տալագային պատասխանատուութիւն չի ծանրանայ իր և գործող մարմիններուն վրայ, որուն ապացոյցը տեսնուեցաւ ամսոյս 4ի կիրակի օրը. Տեղապահ Հայր Սուրբը 1895 հոկտ. 20էն մինչեւ այսօր ղրկուած նպաստներու տեսակն ու քանակը, արձանագրութեան թուականներով, եկեղեցւոյ մէջ ի ժամ Ս. Պատարագի կարդացնելով՝ մինչեւ 91 օր ի տես դրաւ ամէն դասակարգի ազգայնոց։ Նոյնպէս թուականէս ամիս մը առաջ ալ տեղւոյս պատուաւոր և անկողմնակալ ազգայիններէն յանձնախումբ մը կազմուած էր ի խնդրոյ ներկայ խնամակալութեան քաղքիս կարօտելոց։ Դ. Ազգ. Առաջնորդարանի մէջ հաշւոյ մասին վէճ ծագած չէ Տեղապահին հետ. միայն, ինչպէս ստուգեցինք, վէճ բուռածը սա է եղեր. տեղւոյս Ազգ. Որբանոցի հոգաբարձութեան չորս անդամները՝ մասնաւոր վարժարանի հոգաբարձութեան ատեան մը հանդիսանալու համար՝ կորզեն որբերը ազգ. վարժարանէն փոխադրել մասնաւոր վարժարան. Տեղապահը կ'ըսէ, «աղէկ. մտածեցէք այս ընելիքնուդ վրայ, քանի որ այսպէս պիտի ընէք, ինչո՞ւ որբերուն համար տեղ պատրաստեցիք այնքան ծախքեր ընելով, մանաւանդ որ Պատրիարքական Հրահանգը, որբերուն ազգ. դպրոցներու մէջ մնալը կը հրամայէ. ինչո՞ւ համար ամսական 70 ղրշ. աւելի ծախք ըլլայ որբանոցին վրայ, որդէն ուսուցիչները փոխն ի փոխ կը դասախօսեն»։ Ասոր վրայ, Որբանոցի ատենապետը և գանձապետը թէեւ ձայն բարձրացնել կ'ուզեն, բայց տեղապահ հայրը կը յորդորէ զանոնք որ կարգապահութենէն չի չելին։ Եղածը այս է։

Երուանդ Ծոխունեան

Տիարպէքիր, 5 Հոկտ.

ԹՈՎՄԱՍ ՖԱՍՈՒԼԵԱՃԵԱՆ

Պուլկարիոյ Սլիվնօ քաղաքէն պատահական թղթակից մը կը գրէ մեզի հոկտ. 18 թուականով.

Դերասանապետ Թովմաս Ֆասուլեաճեանին լքուած ու հիւանդ վիճակին վրայ կարեկցութիւն յայտնեց կէք Արեւելքի մէջ։ Կը փութամ իմացնել որ, հիւանդութիւնը իր մահաբեր հանգամանքը կորսնցուց. միայն թէ, խեղճ մարդը յետին ծայր ուժասպառ, ընկճուած ու ծերացած է, և կը մնայ անխօս։

Տարիներէ ի վեր Պուլկարիոյ զանազան կողմերը ատանդական ներկայացումներ տալէ ետքը, իր հրչին խումբին հետ Ս.յոոս գիւղաքաղաքը եկած էր, ուր թոքային ծանր հիւանդութենէ մը բռնուեցաւ ու անկողին ինկաւ։ Խումբը ցրուեցաւ ու դերասանապետը մնաց պանդոկի մը չորս պատերուն մէջ։ Պուլկար վաճառական մը խղճալով հայ արուեստագէտին վրայ, զայն փոխադրել տուաւ կառավարական հիւանդանոցը ուր 42 օր մնալէն ետքը, դերմարդկային բաղդաւորութեամբ մը ապաքինեցաւ և օդափոխութեան համար Սլիվնօ ղրկուած է, ուր կը մնայ՝ նիւթական ամէն միջոցէ զուրկ։

Կարելի չէ՞ր արդեօք որ թատերապետ Պ. Մնակեան, որ Արեւելեան Թատրոնի մէջ Ֆասուլեաճեանին բնական ընկերը և զայն դէպի դերասանութիւն առաջնորդողը եղած է, յիշելով իր վաղեմի արուեստակիցը՝ Կ. Պոլսոյ մէջ ներկայացում մը կազմակերպէ անոր ի նպաստ։ Արդիւնքը, որքան ալ համեստ գումար մը ըլլայ, մեծ փրկարար պիտի ըլլայ Ֆասուլեաճեանին համար, որուն վիճակը կ'սպառնայ նորէն ծանրանալ՝ անսուղութեան պատճառաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրօնական Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ քանի մը ամուսնական խնդիրներով ալ զբաղեցաւ, որոնցմէ մէկին նկատմամբ տուած վճիռը զարմանքով լսեցինք։

Էնկիւրիի առաջնորդական տեղապահը հարցուցած էր Պատրիարքարանի, թէ ամուսնի մը խելագարութիւնը հաստատուած ըլլալէն վերջը, կնոջը կրկին ամուսնանալու արտօնութիւն չի՞ կրնար տրուիլ։

Արեւելքի չորեք օրուան թուով հրատարակելով այս պարագան, յիշած էինք նաեւ նմանօրինակ տխուր դէպք մը Երզնկայի մէջ, ուր Մարիամ Պազալեան անուն կնոջ երկը (?) խելագարութեամբ կը տառապի 13 տարիէ ի վեր։

Երբ ամուսնական մասնաւոր խնդիրներու համար Պատրիարքարանի կողմէ Էջմիածին կը գրուի ու Ս. Հայրապետին տնօրինութիւնը կը խնդրուի, սկզբունքի խնդիր մը—որպէս է խելագարութեան պարագան—աւելի ևս պէտք կար ներկայացնել Հայրապետական ու Սինոդական որոշման։ Կրօնական Ժողովը հարկ չէ տեսեր այս դիմումին, և Էնկիւրիի առաջնորդական տեղապահին հարցման ի պատասխան վճռեր է զեկուցանել թէ ամուսիններէն մէկուն խելագարութիւնը ամուսնալուծման պատճառ չի կրնար համարուիլ և թէ հետեւաբար կը մերժէ կրկնամուսնութեան հրաման տալ յիշեալ տարաբաղդ կնոջ։

—Թոքատի տառզէն. Տեղապահ Տ. Անանիա Վ. Հազարապետեան վիճակին բոլոր (?) թեմերը այցելելով, ընդարձակ տեղեկագիր մը յղած է Պատրիարքարան։

—Սանասարեան վարժարանի Խնամակալութիւնը գումարուեցաւ երէկ առտու Բերայի Թաղ. Խորհրդարանին մէջ, Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ։

Կը լսենք թէ Խնամակալութիւնը մասնաւորապէս զբաղեր է վարժարանի ելմտացոյցին խնդրով և միջոցներ տնօրիներ է՝ մուտքը և ելքը հաւասարակշռելու համար, որպէս զի բարերարին կողմէ թողուած պահեստի գումարը անձեռնմխելի մնայ։

—Մայր-Աթոռի ամսաթերթը իր սեպտեմբերի թիւի Սինոդական օրագրութիւններուն մէջ կ'արձանագրէ հետեւեալ որոշումները.

«Տալ կոնդակ Օրհնութեան և գոհունակութեան յանուն Ալէքսի Սանոսեանց Ախալքալաքեցւոյ՝ վասն նուիրաբերութեան նորա 800 րուբլեաց ի նպաստ Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմի և Ս. Կարապետի վանուց։ Նոյնպէս կոնդակ Օրհնութեան և գոհունակութեան յանուն Պ. Նիկողայոսի Ե. Իզմիրլեան, վասն նուիրաբերութեան նորա գումարոյ 10,000 րուբլեաց, որոյ տոկոսիք ունին ուսանել երկու սանուք, մին ի Գէորգեան Ճեմարանի և միւսն, օրիորդ, ի Պետական ուսումնարանի։

«Պատուիրել Խորէն Ա. քահանայ Միրզաբէգեանի, Բաքու քաղաքի, առնել ժողով ծխականաց և բանալ զուսումնարան տեղւոյն։

«Պատուիրել Կոնսիստորիային Արցախայ՝ դադարեցուցանել ի քահանայագործութենէ զՍտեփաննոս և զՄեսրոպ քահանայս Ղազանչեցւոց Ամենափրկիչ եկեղեցւոյն Շուշւոյ, վասն անվայել ընթացից նոցին ի ժամ ժամերգութեան։ (Ականջը խօսի Պաւմ-Պաքուի տէրտէրներուն)։

—Կէլիպօլուի Թաղ. Խորհուրդը երկրորդ գանգատագիր մը ղրկած է Պատրիարքարան, տեղւոյն Տ. Խորէն քահանային դէմ։ Կրօնական Ժողովը այս մասին վերջնական տնօրինութիւն մը ընելէ առաջ պիտի սպասէ Ռոտոսթոյի Առաջնորդին ղրկելիք տեղեկագրին, քանի որ խնդրին քննութիւնը անոր յանձնուած էր։

—Կրօն. Ժողովը իր նախընթաց օրուան նիստին մէջ Մայր-Եկեղեցիի քահանաներուն նկատմամբ կարգ մը տնօրինութիւններ ըրաւ, որոնց գործադրութիւնը յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր։

—Արաբկիրի տառզէն. Տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետ Աթէնայ գաւառ. ժողովներուն կազմակերպութիւնը աւարտեր և տեղւոյն թեմերը այցելութեան ելած է, ուրկէ պիտի վերադառնայ Արաբկիր։ Տ. Մուշեղ վարդապետի Աթէնայ մէջ ունեցած գործունէութեանը մասին տեղւոյն գաւառ. ընդհ. ժողովին կողմէ գոհունակութեան գիր ղրկուած է Պատրիարքարան։

—Տոքթ. Գ. Յակոբօֆ, որուն Պոլիս գալը ծանուցած էինք արդէն, վերջնապէս հաստատուած է մայրաքաղաքիս մէջ, ինչպէս կը տեսնուի իր ծանուցումէն զոր կը հրատարակենք ստորեւ։

Տոքթ. Յակոբօֆ պիտի զբաղի գլխաւորաբար կանանց հիւանդութիւններու դարմանումով, վիրաբուժութեամբ և մանկաբարձութեամբ. Ռուսիոյ և ուրիշ Փրանսական հիւանդանոցներու մէջ իր կատարած ինսամեայ աշխատութիւնները և ուսումնասիրութիւնները որոնք նիւթ եղած են զանազան հրատարակութեանց ի Բարիզ, և գնահատուած գիտական ձեռնհաս մարմիններու կողմէ, երաշխաւորութիւն մըն են իր հմտութեան ու փորձառութեան։

—Ռոտոսթոյի մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ.

«Այս կիրակի (18 հոկտ.) Առաջնորդ Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան, եկեղեցւոյն մէջ յայտնեց ժողովուրդին թէ հրաւիրուած է Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ՝ պատրաստ գտնուիլ, մօտերս Էջմիածին մեկնելու համար, ուր եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրուի։ Այս առթիւ իր հրաժեշտը տուաւ և օրհնեց ժողովուրդը։

«—Նոյն կիրակին, Ռոտոսթոցիներու կողմէ Արաբկիրի Որբանոցին մէջ խնամուող անոր տղոց համար կազմուած Ընկերութեան Ժողովը գումարուեցաւ Ս. Յովհաննեան վարժարանի սրահին մէջ, առաջնորդին նախագահութեամբ։ Արդէն Տնօրէն Խորհուրդ մը ընտրուած էր բաժանեկինները հաւաքելու համար. պէտք եղած յորդորները տրուեցան, որպէս զի սկսուած գործը կիսատ չմնայ. պակասած անդամներուն տեղ նորեր ընտրուեցան։»

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ գործարանատէր Գավաֆեան Յովսէփ էֆ.ի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 200 ղրուշ նուիրած են Հիւանդանոցիս՝ Գասըմ-Փաշայի աղօրիքի հայ գործաւորները։

Մինաս էֆ. Երէցեան իր հանգուցեալ կողակցին՝ Տիկին Եօժէն Երէցեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկուկէս օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս։

(Հոգաբարձութիւն)

Հրատարակուեցաւ
ՏՕՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ
Առողջ եւ պատկերազարդ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ
Լիակատար աշխատասիրութիւն
Դրուատեալ եւ յանձնարարեալ
ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴԻՆ
Կարեւոր գործ ամէն մարդու համար
ԳԻՆ 25 ՂՐՇ.
Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Պէրպէրեան տպարան (Եսկի Զափթիէ Ֆաասնէսի թիւ 61)
Կեդրոնատեղին ղրկուած 25 ղրշ. թղթատարութեան փուլի կամ հինգ ու կէս Ֆր.նոց մանտաբօսդի փոխարէն, կը առաքուի թղթատարով մէկ օրինակ։ 2—6

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹՈՒՈՎ

Երուսաղէմի մեր թղթակցէն, որուն նամակները մեծ ախորժով ու հետաքրքրութեամբ կը կարդացուին, այսօր, կէս օրին ստացանք հոկտ. 15 թուականով նոր թղթակցութիւն մը որ կը պարունակէ Գերմանիոյ Կայսեր ու Կայսրուհւոյն Հայֆա ժամանման նկարագրութեան և անկէ Երուսաղէմ ուղեւորութեան վերաբերող չահեկան պարագաներ։

Վաղուան թուով պիտի հրատարակենք այս նամակը։

ՏՈՔԹԷՕՐ Գ. ՅԱԿՈԲՕՖ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ—ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ
ԳԱՏԸՔԻՒՂ, Րիզալիէ փողոց, թիւ 9, մինչեւ կէս օր։
ԲԵՐԱ, Սագըզ փողոց, թիւ 7, կէսօրէն յետոյ։
Տոքթէօրն այս անգամ Փարիզէն վերադառնալով, հաստատուած է ի Բերա, Սագըզ Աղաճ, Սաքըզ փողոց, թիւ 7, ուր հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէն յետոյ, ամէն օր, բայց կիրակիէ. իսկ առաւօտները մինչեւ կէս օր իր բնակարանը, Գատըգիւղ, Մէօհիւրտարի կողմը, Րիզալիէ փողոց, թիւ 9։
Տոքթէօրը պիտի զբաղի գլխաւորաբար կանանց հիւանդութիւններու դարմանումով, վիրաբուժութեամբ և մանկաբարձութեամբ։ Ունի առանց մէջայքի պատառման զաւակ առնելու յատուկ եղանակ մը, զոր վերջերս ներկայացուցած է նաեւ Բարիզի Մանկաբարձական և Հնախօսաբանական Կաճառին։
168   1—15

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Երէկ կէս օրէն վերջ առնուած Վիեննայի թերթերէն, 31 հոկտ. երեկոյ։ —

ՖԱՇՈՏԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Էքլէռ կ'ապահովցնէ թէ արտաքին գործոց նախարար՝ Պ. Տէլքասէ, Նոր դահլիճին կազմութենէն անմիջապէս յետոյ պիտի ծանուցանէ թէ Ֆաշոտայի խնդրին համար կարգ մը զիջումներ պիտի ընէ և պիտի հրամայէ Մարշանի որ դէպ ի Պահր-էլ-Կազալ նահանջէ։ Ասոր հետ մէկտեղ Պ. Տէլքասէ անմիջական կարգադրութիւն մը պիտի պահանջէ Անգլիայէ՝ Վերին Նեղոսի խնդրին համար և իր այս պահանջին մէջ Ֆրանսայի պիտի օգնեն Ռուսիա և նոյն իսկ Գերմանիա։

—Լոնտոնի լրագիրները կ'իմանան թէ հինգշաբթի օրուան Նախարարաց Խորհուրդին մէջ որոշուեր է որ եթէ կացութիւնը չբարւոքի և աւելի ևս ծանրանայ, նաւային մեծ ցոյց մը տեղի ունենայ, մանաւանդ ծովեզերաց և նաւահանգիստներու պաշտպանութեան յատկացուած նաւատորմով, և բոլոր միւս գործածելի զրահաւորներն ու նաւերը շարժման վիճակի մէջ դրուին։ Այս հրամաններուն ճշմարիտ նպատակակէտը գաղտնի կը պահուի և նախարարներէն զատ ոչ մէկը գիտէ։ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ նաւային ճակատամարտի մը յառաջ բերելիք նաւային տագնապը շատ մեծ ու կնճռոտ պիտի ըլլայ։ Հրաման տրուած է փութով պաշտպանութեան միջոցներ կազմակերպել Սրնտ և Բլիմութհ նաւահանգիստներուն մէջ։ Պատերազմական բազմաթիւ նաւեր յանկարծակի և գիշերանց Բլիմութհ ժամաներ են։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Օտար տէրութեանց դեսպաններուն կողմէ չինական զօրքերը երկաթուղիի գծին վրայէն հեռացնելու խնդրանքին չինական կառավարութիւնը պատասխաներ է թէ զօրագունդերուն մէջ կարգապահութիւն չըլլալուն համար առժամապէս չպիտի կրնայ ընդունիլ զանոնք հեռացնելու համար եղած պահանջումը։ Դեսպանները կծու ծանուցագիր մը տուին, որով զինուորներուն չհեռանալէն յառաջ գալիք բոլոր պատասխանատուութիւնը կառավարութեան վրայ կը թողուն։ Անգլիական դեսպան Սըր Մաքտոնալտ առանձին պահանջեց որ Երկաթուղիներու անգլիացի երկրաչափներուն կրած յարձակումին մասնակցող բոլոր չինացի սպաները պաշտօնանկ ըլլան։ Երկու զինուորներ որք այդ յարձակումին մասնակցած էին, անգլիական դեսպանատան մէկ անդամին ներկայութեանը խարազանի հարուածներով պատժուեցան։

—Նինկ-Բոյի մէջ Փրանսայի նաւաստիներուն վերջին յուլիս 16ին կրած յարձակումին առթիւ փրանսական դեսպանին և չինական կառավարութեան միջեւ կատարուած բանակցութիւններուն համար, Թայմզ Շանկայէ կ'իմանայ թէ դադրած են և եթէ տրուած պայմանաժամին մէջ չինական կառավարութիւնը Ֆրանսայի պահանջումները չընդունի, փրանսական հիւպատոսը զրահաւորով մը Նան-Քինկ պիտի երթայ։

—Զինթ-Ֆօրէ կը հեռագրեն թէ իտալական Մարքօ-Բօլօ զրահաւորը Բրուսիոյ Հայնրիխ իշխանը ընդունելու համար հոն հասեր է։

ՄԱՍՍՈՒԱՅԷ կը հեռագրեն թէ իտալական կառավարիչը որ արձակուրդով Իտալիա կը գտնուէր, յանկարծ հոն դառնալով պաշտօնին գլուխը անցեր է։

ՉԻԼԻԻ ԵՒ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ միջեւ ծագած Պունա-Աթաքամայի սահմանագլուխի վէճին համար Թայմզ Պուէնոս—Այրէսէն կ'իմանայ թէ երկու կառավարութիւնները համաձայնած են որ իւրաքանչիւրը իր կողմէն հինգ պատուիրակ կարգելով յանձնաժողով մը կազմէ խնդիրը վերջնապէս լուծելու համար։ Արժանթինի ամերիկեան դեսպանը պատուիրակներուն մէջ պիտի գտնուի։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ Ֆրունտսպերկ զրահաւորը Զէֆթու հասնելով, երկու օր հոն մնացեր և Թաքու գացեր է։

ԼՈՆՏՈՆԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ.— Բել Մէլ Կազեթ կ'ըսէ թէ Անգլիոյ նախարարութիւնը իր վերջին նիստին մէջ սա որոշումը տուած է Ֆաշոտայի խնդրին համար.

Ա.—Մարշան պարտաւոր է անպայման կերպով հեռանալ Ֆաշոտայէն. հակառակ պարագային՝ Անգլիա յանձն չառներ բանակցիլ՝ Նեղոսի մօտենալու և ուրիշ պարագաներու համար Ֆրանսայի պահանջումներուն վրայ։ Բ.—Մարշանի Ֆաշոտայէն հեռանալէն ետքը միայն բանակցութիւն պիտի կատարուի թէ Ֆրանսայի բնելիք պահանջումները ընդունելի՞ են թէ ոչ։ Գ.— Մարշանի Ֆաշոտայէն մեկնելուն համար հարկ եղած դիւրութիւնները պիտի ընծայուին։ Դ.—Եթէ Մարշան Ֆաշոտայէն չհեռանայ, Անգլիա այլեւս բան մը պիտի չըսէ այդ խնդրին վրայ և նոյն տեղէն հեռանալուն թուականն ալ պիտի չորոշէ։ Մարշան իբրեւ օտարազգի ուղեւոր մը պիտի նկատուի։ Ե.—Այս խնդրին համար հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու պարագան Ֆրանսայի պիտի թողուի, որ ազատ պիտի ըլլայ կա՛մ հաշտարար կարգադրութեան մը հաւանելու և կա՛մ պաշտպանողական միջոցներու դիմելու։

—Նախարարներու Խորհուրդին մէջ Պ. Պալֆուր երկարօրէն խօսելով Ֆաշոտայի խնդրին վրայ, ըսեր է թէ Ֆրանսա այդ կողմերը գաղթային իրաւասութիւններ չունի, թէ Նեղոսի հովիտը Եգիպտոսի Խտիւութեան կը պատկանի և թէ ասկէ վերջն ալ պէտք է որ անոր պատկանի։

ՖԱՇՈՏԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Պրիւքսէլէն հոկտ. 28 թուականով կը գրեն թէ բուռն յուզում պատճառեր է Լոնտոնէն հաղորդուած լուր մը որուն համեմատ Անգլիոյ նախարարները որոշած ըլլան անգլիական թեւարկութիւն հրատարակել, եթէ Ֆրանսա ընդդիմանայ։

—Մարշան երբ Գահիրէ հասնի, հոն պիտի մնայ, սպասելու համար փրանսական կառավարութեան հրահանգներուն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Լոնտոնէն երէկուան թուականով կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ ցամաքային ու նաւային սպաները հրաման ստացեր են առաջին առթիւ մեկնելու համար պատրաստ գտնուելու։

—Բարիզէն նոյն թուականով հեռագիր մը մինչեւ իսկ կ'ըսէ թէ Անգլիոյ զինուորական պատրաստութիւններուն հանդէպ, Ֆրանսա նաւային ցոյց մը պիտի ընէ եղեր։

—Բորթսմութի ամրոցներու բոլոր թնդանօթները քննուեցան և հիմա կատարելապէս կրնան դէմ դնել ծովէ կողմէ եղած յարձակումի մը։ Փալմութի նաւահանգիստին մէջ ծովին տակ ականներ դրուեցան։ Լիվըրփուլի մէջ քանի մը հազար նաւազ հրաման ստացան պատրաստ գտնուիլ ճամբայ ելլելու։ Պահեստի նաւատորմին առաջին նաւաբաժինը, որ Ջաթըմէն մեկնելու պատրաստ է, կը բաղկանայ մէկ զրահաւորէ, 11 յածանաւակէ, երկու թնդանօթակիրէ և քանի մը թորփիլանաւերէ։ Քանի մը օրէն ուրիշ խումբ մը, զոր կը կազմեն չորս զրահաւոր, 10 յածանաւակ և թնդանօթակիր մը, Ջաթըմէն ճամբայ պիտի ելլէ։ Հոն կան նաեւ տասը թորփիլահալած որոնց չորսը ժամը 30 մղոն արագութիւն ունին։ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը իր անմիջական պէտքերէն զատ, կը զբաղի նաև անընդհատ աւելցնելու բրիտանական նաւատորմին զօրութիւնը։ Քլայտի նաւարաններուն մէջ պիտի շինուին չորս նոր զրահաւոր, Ա. կարգի յածանաւակ մը և 12 թորփիլահալած, որոնց համար հինգ միլիոն անգլիական ոսկի պիտի ծախսուի։ Զրահաւորները ժամը 19 մղոն արագութիւն պիտի ունենան և իբրեւ մարտանաւ հիմնական բոլոր մարտանաւերէն գերազանց պիտի ըլլան։ Ուլուիչէն Մալթա ղրկուեցան հազարաւոր թոնօ պատերազմի պաշար ինչպէս նաեւ ցամաք հանուելիք նաւային հետեւակներու պէտքերը։ Երեք մեծ նաւարաններ ալ յանձնարարութիւններ ստացան։ Ուլուիչի նաւարանին մէջ շաբաթական երկու միլիոն փամփուշտ կը պատրաստեն։

—Լոնտոնի մէջ լուր ելաւ թէ Ֆրանսայի պատերազմական նախարարութեան տեղեկութեանց գլխաւորէն քանի մը սպայ Անգլիա գացած են, ցամաքային ու ծովային զինուորական պատրաստութեանց վրայ տեղեկութիւն տալու փրանսական կառավարութեան։ Նոյն իսկ ըսուեցաւ թէ կրցած են Ուլուիչի, Բորթսմութի, Տըվընբորի և Ջաթըմի նաւարաններն ալ մտնել։

—Անցեալ շաբթու գէշ լուրերը այնչափ շատցան որ Լոնտոնի սակարանին մէջ խուճապ մը տիրեց որ սակայն շատ չշարունակեց։

—Ծովային ապահովագրութեան սակերը հետզհետէ կը բարձրանան և պատերազմի ատենի չափին հասած կրնան նկատուիլ։

—Ֆրանսական կառավարութիւնը Լընտըն-Ջաթըմ-Տովր Ընկերութենէն երեք շոգենաւ գնեց, որոնք ժամը 21 մղոն արագութիւն ունին։

—Պրեսթի մէջ ալ նաւահանգիստին պաշտպանումը և զօրքերու առաքումը կը շարունակուի։ Նաւային հետեւակ զինուորներ հաստատուեցան հիւսիսային ծովեզերքներու մարտկոցներուն մէջ։ Նոյնին վեց հրետանի (?) տարուեցան Պրեսթ։ Նաւարանը հետզհետէ ռմբաձիգներ ու լուսաւորական (?) հրամաններ կը ստանայ։ Թորփիլանաւերը ածուխ և ռազմամթերք կ'առնեն։ Թնդանօթաձիգներու զօրաւոր կամք մը (?) նաւահանգիստին պաշտպանութիւնները կը քննէ։ Նաւահանգիստի վերատեսչութեան և ծովային զօրանոցին (?) հրամանատարին միջեւ բազմաթիւ ծածկագիր հեռագիրներ կը փոխանակուին։

ՄՈՒՐԱՎԻԷՎ ԿՈՄՍԸ Վիէննա գտնուած միջոցին օտար դիւանագէտի մը ըսեր է թէ հաստատապէս կը յուսայ որ անգլեւփրանսական վէճը խաղաղութեամբ կարգադրուի. բայց, ընդհակառակն, եթէ կռիւ մը ծագի, անշուշտ Ռուսիա Ֆրանսայի հետ համաձայն պիտի ընթանայ։

ՔԻՉՆԸՐ ՓԱՇԱ անցեալ ուրբաթ օր երկու անգամ տեսակցեցաւ Գալլէսի իշխանին հետ։ Սէրտար նոյն օրը արտաքին գործոց պաշտօնարանն ալ գնաց և երկար ատեն հոն մնաց։ Շաբաթ օրը Հաթֆիլտ երթալով այցելութիւն տուաւ Լորտ Սալզպըրիի։ Քիչնըր փաշա Պալմօրալ պիտի երթայ Վիքթորիա թագուհիին ներկայանալու։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Վերջին հեռագիրներու նայելով, Չինու կառավարութիւնը չուզեր հեռացնել մայրաքաղաքին շուրջը գտնուած զինուորները, որովհետեւ իրեն անձնուէր են և գործօն դեր մը ստանձնած Քան-Սուի ապստամբները զըսպելու գործին մէջ։ Բայց միւս կողմէ, ծանուցեր է թէ մաս առ մաս պիտի հեռացնէ, որովհետեւ յանկարծ և խմբովին չի կրնար արձակել։

—Բէքինէն կը հեռագրեն Սթանտարտի թէ Չինու մայր կայսրուհին ծանուցեր է արտաքին գործոց Խորհուրդին որ անհրաժեշտ բարենորոգումները նախ բանակին և նաւատորմին համար պէտք է գործադրուին։

—Թէեւ ծանուցուեցաւ որ Չինու տեղական լրագիրները ջնջուած են, սակայն Բէքինի և Թիէն-Ցինի լրագիրները առաջուան պէս կը խօսին ներքին կացութեան վրայ։ Դիտել կը տրուի թէ Չինու բնիկ լրագրութիւնը որ չինեւճաբոնական պատերազմէն ի վեր շատ զարգացած է, շատ անգամներ Անգլիացիներու դիւանորութիւններուն ծառայած է և գործօն մասնակցած Անգլիոյ ջատագոված բարենորոգման շարժումին։

—Շանկայէն կը հեռագրեն թէ Շա-Սիի մէջ նորէն խռովութիւններ ծագեր են։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.—Աֆրիտիներու խնդրին կարգադրութեան մասին առնուած վերջին լուրերու նայելով, Բէշավուր գացող անոնց պատուիրակները լաւ տրամադրութիւններ ունին։ Ֆրանսական լրագիրները կ'ըսեն թէ Աֆրիտիներու հնազանդութիւն յայտնելու փափաքէն չի հետեւիր թէ խնդիրը վերջնականապէս կարգադրուած է։ Աֆրիտիներու բաղձանքը բանակին մէջ ծառայելու համար, որ այդ հնազանդութեան իբրեւ օրինակ մէջ կը բերուի, նոր բան մը չէ. միշտ այդ բուռն փափաքը ունեցած են, նոյն իսկ ապստամբութենէն քիչ առաջ։ Լեռնցի Աֆրիտին մէկ բանի մը կը տենչայ, այն է օր մը նոր դրութեամբ հրացան մը ունենալ, որ անհրաժեշտ է իրեն ցեղային կռիւներու և վրէժխնդրութիւններու համար։ Ատոնց շատերը գողութիւն և մարդասպանութիւն կ'ընեն։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ.— Ալպին Բէքա հիւանդապահուհին, որ անցեալ ուրբաթ գիշեր մեռաւ, կ'երեւայ թէ վերջին զոհն է ժանտախտին, որովհետեւ միւս հիւանդապահուհին և բժշկական հսկողութեան ենթարկուած 3-4 հոգի առողջ են։ Համաճարակը բոլորովին անհետացած կրնայ նկատուիլ։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ անցեալ շաբաթ օրը Իթընի 230 նախկին աշակերտներ սեղան մը տուին ի պատիւ Լորտ Մինթոյի, նոր կուսակալ Քանատայի, Լորտ Քըրզընի, նոր փոխարքայ Հնդկաստանի և Պ. Ուէլտոնի, նոր եպիսկոպոս Կալկաթայի։ Լորտ Րօզպէրի կը նախագահէր։ Ներկայ էր նաեւ Պ. Պալֆուր։ Լորտ Քըրզըն ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ ինք այնպէս կ'ըմբռնէ որ Հնդկաստանի փոխարքայի մը պաշտօնն է պահպանել բրիտանական իշխանութիւնը, յարգել բնիկներու սովորութիւնները, զարգացնել երկիրը տնտեսական տեսակէտով և վերջապէս «այդ մեծ ու կայսերական ստացուածքին սահմանագլուխները անաղարտ ու ապահով վիճակի մէջ պահել թէ՛ ներքին շփոթութիւններու և թէ արտաքին յարձակումներու դէմ»։ Այս վերջին խօսքը բուռն ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ։ Լորտ Րօզպէրի դիտել տուաւ թէ Անգլիոյ մեծ զօրավարներու գրեթէ ամէնքն ալ Իթընաւարտ են. իբրեւ օրինակ յիշեց Լորտ Ուելզլին, Սէրտար Քիչնըրը և Րոպըրթսը։

ՑԱՅՐԱՅԵՂՆԵՐԸ.— Պէրլինի մէջ ծայրայեղները վերջերս պիտի գումարուէին բողոքելու համար դեսպանախորհուրդին դէմ, բայց ոստիկանութիւնը իմանալով արգիլեց։

ՊԷԼԿՐԱՏԻ ռուս դեսպան Պ. Եատովսքի որ Վիէննա գացած էր Մուրավիէվ կոմսին հրահանգները ստանալու, կիրակի Պէլկրատ դարձաւ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՖՐԻԿԷ.—Սիէրա-Լէոնէ ղրկուելիք անգլիական արշաւախումբը շատ կարեւոր պիտի ըլլայ։ Բնիկ արձակներու (?) նոր զօրագունդը ամբողջութեամբ պիտի մասնակցի։ Արշաւախումբին կեդրոնը պիտի ըլլայ Ֆրիթաուն։ Անգլիացիները կը հաւաքեն՝ Աչանթիներու պատերազմին մասնակցող զինուորները։ Գաղթային Նախարար Պ. Չէմպըրլէն մասնաւոր պատուիրակ մը ղրկած է Սիէրա-Լէոնէ, ապստամբութեան բուն պատճառը (?) քննելու։ Վարչութիւնը վաճառականներու և ասոնք ալ Վարչութեան անխոհեմութեանը կը վերագրեն ապստամբութեան պատճառը. ամէնէն աւելի հիւղակներու տուրքը ցոյց կը տրուի իբրեւ անհեռատես տնօրինութիւն մը։ Անգլիոյ գաղթային նախարարը, առանց սպասելու իր պատուիրակին տեղեկագրին, մեծ արշաւախումբ մը կը ղրկէ Սիէրա-Լէոնէ, որ, կ'ըսեն վաճառականները, նորէն ծանր շփոթութիւններու թատր պիտի ըլլայ։ Լիվըրփուլի այն վաճառականները, որոնք Աֆրիկէի հետ գործ ունին, կ'ըսեն թէ Պ. Չէմպըրլէն կ'ուզէ քննութիւնը ապարդիւն թողուլ և ապացուցանել թէ արշաւախումբի մը առաքումը անհրաժեշտ է, որովհետեւ Սիէրա-Լէոնէի կառավարիչ Սըր Ֆրետէրիք Քարտիւ այնպէս համոզեր է զինքը։ Գործելու այս եղանակը, կը յարեն վաճառականները, բաւական կ'ապացուցանէ սա պարագան թէ անգլ. վարչութիւնը, արշաւանքը արդարացնելու համար՝ փոխանակ գաղթավայրին ընդհանուր տեղեկագիրը երեւան հանելու, կը հրատարակէ պարզ տեղեկագիր մը զոր ղրկած է Մէնտիի շրջանակին, ուր միսիոնարները ջարդուեցան, սպան։ Այս տեղեկագիրը հրատարակելով կ'ուզեն հանրային կարծիքը յուզել և մեծ արշաւանք մը ղրկելու համար իրաւունք ստացած ըլլալ։ Ուրեմն ոչ միայն Մէնտիներուն դէմ պիտի կռուին որոնք կրօնափոխ ըլլալ չեն ուզեր, այլ Թիմիններու դէմ որոնք կը մերժեն հիւղակի տուրքը։ Տէյլի Քրօնիքլ ալ կը ձայնակցի Աֆրիկէի հետ գործ ընող այդ վաճառականներու բողոքին և կ'ըսէ թէ Պ. Չէմպըրլէն չափէն աւելի նիւթական իմաստ մը կուտայ «շահագործման գաղթավայրեր» խօսքին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԷ.— Պասութօներու պետերը չեն ուզեր վճարել անգլիացի վարիչին պահանջած հիւղակի տուրքը, որ որոշուած է հասութի անբաւականութիւն պատրուակելով։ Պասութօները յայտարարեր են թէ նախամեծար կը համարին ուրիշ տեղ գաղթել։

ՔՈՆԿՕ.—Վերին Քոնկոյի նաւախումբը, որ նոր երկաթուղիին լրացուցիչ և անհրաժեշտ մասն է, մեծ յաւելում մը պիտի կրէ։ Պրապան Նաւը, որ վերջերս գետը իջեցուցին և որուն առաջին փորձերը երկիւղ ազդեցին թէ չկրնայ գետին վրայ երթեւեկել, անարգել գնաց Լէոբօլտվիլէն Սթէնլիի ջրվէժները և վերադարձաւ, 300 թոնօ բեռով։ Այս յաջող արդիւնքին վրայ ուրիշ շոգենաւ մըն ալ շինուեցաւ զոր յունուարին գետը պիտի իջեցնեն։ Այս երկու շոգենաւերը բաւական պիտի ըլլան փութով պարէնաւորելու Վերին Քոնկոյի կառավարական կայանները։ Այն վեց շոգենաւերը որոնք մինչեւ հիմա Քոնկոյի վրայ կ'երթեւեկէին, Քասայի գետը պիտի փոխադրուին։ Քոնկոյի պետութիւնը տասը ուրիշ շոգենաւ ալ յանձնարարեց որոնց երկուքը նաւաձիգ։ Արդէնթօդ (?) երկու շոգենաւ պիտի յատկացուին եւրոպացի ուղեւորներու և Լէոբոլտվիլէն մինչեւ Սթէնլիի ջրվէժները տասնըհինգ օրէն պիտի երթեւեկեն։

ԲԱՐԻԶԻ անգլիական առեւտրական սենեակին մէկ տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ քսանըհինգ տարիէ ի վեր Անգլիայէն Ֆրանսա կատարուած ներածութիւնները հարիւրին 5 համեմատութեամբ պակսած են մինչդեռ Ֆրանսայէն Անգլիա ներածութիւնները նոյն համեմատութեամբ աւելցած են։ Ֆրանսա 1,033 միլիոն փր.ի ապրանք կը ծախէ Անգլիոյ, մինչդեռ Անգլիա իր բերքերէն 510 միլիոն փր.ի ապրանք միայն կը վաճառէ Ֆրանսայի։ Անգլիական լրագիրները, խօսելով այս տեղեկագրին վրայ, կ'ըսեն որ եթէ պատերազմ ծագի, Անգլիայէն աւելի Ֆրանսա պիտի վնասուի։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Ներքին գործոց նախարարութիւնը յանձնաժողով մը կազմեց թատրոններու վրայ կանոնագիր մը պատրաստելու համար։

—Անցեալ ուրբաթ օր Բէնթէլի լերան շոճի անտառներէն հրդեհ ծագելով մէկ միլիոն չափ ծառեր այրեր են։

—Վոլոյի երկաթուղիի կայարանէն մինչեւ քաղաք թրամուէյի գիծ մը շինուեր է։

ՑՈՐԵՆԻ ԳԻՆԸ.—Անգլիոյ մէջ ցորենի գինը շատ հաստատուն կը բռնուի։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Սանիէի Բ. աստիճան տրուեցաւ Թօքատի հանքային դատարանին հաշուակալ Մէհմէտ էֆ.ի։ Սանիէի աստիճան՝ Սրվազի նահանգին թաղապետական բժիշկ Շիրինեան Տոքթ. Արթին էֆ.ի։

—Էնկիւրիի նահանգին Միխալըճճըք գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Թուրուլի գայմագամ Մուսթաֆա էֆ.։

—Դ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Այվալըգ գաւառակին Նաֆը Մէհմէտ Շէֆիք էֆ.ի։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ.Ի ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Երուսաղէմէն երէկուան թուականով կը հեռագրեն թէ օդերու սաստիկ ջերմութեանը պատճառաւ Գերմանիոյ Վեհ. կայսրը ու կայսրուհին ետ կեցած են Նազարէթի ու Թիպէրիայի ուղեւորութենէն։ Նոյնին Վեհափառութիւնները վաղը, ուրբաթ, Երուսաղէմէն Եաֆա պիտի իջնեն և անկէ Հոհէնցոլէրն զբօսանաւով Պէյրութ պիտի երթան, ուր շաբաթ օրը պիտի հասնին։ Յառաջիկայ կիրակի օր Դամասկոս պիտի ժամանեն, ուր երկու օր կենալէ ետքը, չորեքշաբթի Պաալպէք պիտի ուղեւորին։ Հետեւեալ օրը հոն հասնելով գիշերը պիտի մնան և առտուն կանուխ Պաալպէքի աւերակները պիտի այ-

ցելեն։ Իրիկուան Պէյրութ ուղեւորելով շաբաթ օրը հոն պիտի հասնին և Հոհէնձոլըրն զբօսանաւով դէպի Գերմանիա ճամբայ պիտի ելլեն։

—Նոյն վեհափառութիւնները երեքշաբթի այցելեցին Ձիթենեաց լեռը, ուրիշ ուխտատեղիներ և գերմանական հիւանդանոցը։ Ամէն կողմ փառաւոր ընդունելութիւններ եղան։

—Երուսաղէմի բողոքական նորակառոյց եկեղեցիին օծման արարողութեան վրայ առնուած նորագոյն լուրերու նայելով, երկուշաբթի օրը կէս օրէն երեք ժամ առաջ սկսեր է արարողութիւնը զանազան կահարութիւններով։ Վեհ. կայսրը ու կայսրուհին փայլուն հետեւորդներով գացեր են եկեղեցին արեւմտեան գաւիթը, ուր կը գտնուէին կրօնական միաբանութիւններու ներկայացուցիչները։ Ուրիշ հրաւիրեալներ ալ հիւսիսային գաւիթէն մտեր են հրաւիրագիրները ցոյց տալով։ Նոյին վեհափառութիւնները եկեղեցի մտնելու միջոցին երաժիշտները երգեր են «Ուրախ լե՛ր դուստր Սիոնի» երգը։ Կայսրը ու կայսրուհին իրենց տեղերը բազմելէ ետքն ալ երգեցողութիւնները շարունակեր են։ Նոյն միջոցին արքունեաց քարոզիչ տոքդ. Տրիանտէր կատարեր է օծումը ուրիշ պաշտօնեաներու հետ։ Նոյն պահուն զանգակները անընդհատ հնչեր են։ Օծումէն ետքը տոքդ. Ֆալէր պատարագի աղօթք ըրեր, Հոբբէ երեցը քարոզ խօսեր և տոքդ. Նէյսէ ալ «Հայր մեր» ըսեր է։ Արարողութենէն ետքը Նոյին վեհափառութիւնները գացեր են Մաւրիսթամի մատուռը, ուր ընդուներ են գերմանական ու օտար միաբանութիւններու ներկայացուցիչները։ Կայսրը ու կայսրուհին [illegible]

Պ. ՔԱՆՊՈՆԻ մայրաքաղաքէս մեկնելուն առթիւ Պ. Ջենովիէվ այս իրիկուն սեղան մը պիտի տայ ի պատիւ Փրանսական նախորդ դեսպանին։

ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ. — Սպարապետի Դուռը և Թնդանօթարանի վերատեսչութիւնը որոշեցին եւրոպական զինագործարաններուն նոր դրութեամբ թնդանօթներ յանձնարարել որոնք իրրեւ նմոյշ պիտի ծառայեն Թօփխանէի մէջ շինուելիք այդ կարգի թնդանօթներուն։ Օտար երկիրներ գտնուող օսմ. դեսպաններուն գրուեցաւ յանձնարարել և գնել այդ թնդանօթները։

ՍԸՎԱՋԻ նահանգին մէջ այս տարի հունձքերը առատ ըլլալով, տասանորդի տուրք 45,000 ոսկի աւելի բռնեց։

ՊԱՍՐԱՅԻ կուսակալը համանուն ծովա-

ծոցին համար երկու արագընթաց շոգենաւ ուզեց։ Այս մասին հարկ եղած հրահանգը տրուեցաւ ծովային նախարարութեան։

ՏՈՒՐՔԵՐԸ. —Կայս. կառավարութիւնը կ'ըսէ Մոնիդեօ, նկատելով որ քանի մը նահանգներ անհոգ կը գտնուին տուրքերու գանձման համար, ուրկէ տէրութեան հասոյթին ու ծախքերուն մէջ անհաւասարութիւն մը կը գոյանայ, հրամայեց այդ նահանգներուն որ կանոնաւորապէս գանձեն թէ՛ յետնեալ և թէ՛ ընթացիկ տուրքերը, պաշտօնեաներն ալ կէտ առ կէտ գործադրեն յատուկ կանոնագիրը, որպէս զի տէրութեան հասոյթները ժամանակին գանձուին։

ԱՆՑԱԳԻՐՆԵՐԸ. —Պետական Խորհուրդին օրէնսդիր ճիւղը որոշեց թէ նաւապետները այն շոգենաւերուն ու առագաստանաւերուն, որոնք անցագրի պաշտօնեայ չգտնուած տեղերէն առանց անցագրի ուղեւոր առնեն և առանց օտար երկիրներ երթալը դիւրացնեն, երեքէն տասը օրուան բանտարկութեան և տասնէն յիսուն ոսկի տուգանքի պիտի դատապարտուին։ Ասոնց դատերը քաղաքային դատարանները պիտի տեսնեն։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ նաւահանգիստին և քարափին շինութեան ու շահագործման վերաբերեալ յանձնառութեան տեւողին ու պայմանագրութեան մէջ փոփոխութիւններ եղան, որովհետեւ կայս. կառավարութիւնը կարգ մը վերապահումներ առաջարկեց՝ Հայտար Փաշայի և Գարաքէօյի միջեւ կատարելի շոգենաւային երթեւեկութիւններուն համար։ Այդ մենաշնորհը, ինչպէս ծանուցինք, կը խնդրէ Անատոլուի երկաթուղիի Ընկերութիւնը։ Գործին բա- [illegible] ղըշ·ի բարձրացեր է։

«ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՀԵՐԸԼՏ»ի թղթակից Պ. Կորտոն Պէնէթ, երեք Ֆրանսացիներու հետ, Պէյրութ կ'երթայ իր զբօսանաւով։

ՄԱՆԱՍՏԸՐԻ մէջ ու շրջակայքը, անցեալ հինգշաբթի մինչեւ իրիկուն հեղեղանման անձրեւ տեղալով գետակները յորդեր և հեռագրական կայաններ տապալեր են։ Այդ պատճառաւ Սէլանիկ-Կ. Պոլիս-Եանեա-Դրաչ ու Սէրվիչէի հեռագրական հաղորդակցութիւնները ուրբաթ օրը թէև դադրեր, սակայն քիչ վերջը վերահաստատուեր են։

ՊԷՕՍԻՒՔՏԷՐԷԻ հրկիզեալներուն համար Ռուսիոյ դեսպանին նախագահութեամբ կազմուած Յանձնաժողովը երեք հազար օսմ. ոսկի և 23

ու կէս ղրուշ հաւաքեց։ Այդ գումարին 148 ոսկի 7 ղրուշը ծախսուած է հրկիզեալները կերակրելու, 118 ոսկի 8 ղրուշը 575 անձի պատսպարուելուն, 227 ոսկի 80 ղրուշը՝ գործաւորներու գործիք գնելու, 4 ոսկին հիւանդ հրկիզեալները դարմանելու, 15 ոսկին՝ Պէօյիւքտէրէի մկիթին՝ փճացուած գրքերուն տեղ նորեր գնելու, 10 ոսկին՝ հայ-հռոմէական վարժարանին փճացուած գրքերը նորոգելու և 50 ոսկին՝ հրկիզեալներու բաժնուած ածուխին գնման։ Մնացած գումարով, 2,427 ոսկի 28½ ղրուշ, կարօտեալներու բնակարանները պիտի շինուին։

ՍԵՏՐՆԻ երկաթուղիին հոկտ. 10/22ին աւարտող շաբթուան հասոյթն է 528,972 ղրուշ, մինչդեռ անցեալ տարուան նոյն ժամանակամիջոցին 1,157,857 ղրուշ էր։ Այս նուազումը թէև հունձքի աննպաստութեան կը վերագրուի, սակայն բուն խոկ պատճառը Գասապայի երկաթուղիին մրցումն է։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Աթէնքի կաթողիկէ դարմանատունին տնօրէն Տոքդ. Բիլավիոս եգիպտական կառավարութենէն արտօնութիւն ուզեց համանման հաստատութիւն մը հիմնելու Եգիպտոսի մէջ։ Առաջարկեց իր ծախքով կառուցանել շէնքը, տարեվճարի մը փոխարէն ձրիաբար դարմանել կարօտ ընկերները ու կառավարական պաշտօնեաները եւ ծաղկախտի պատուաստի հիւթ ու կեղծմաշկի չհճաղեղ մատակարարել. Նոյնպէս թէ այդ հաստատութիւնը կառավարութեան հսկողութեանը տակ գտնուի։

—Աղեքսանդրիոյ մէջ անցեալ չորեքշաբթի Ալեքսանդր Ջանթոս անուն մարդ մը փաստաբան Պ. Էմմանուէլ Անտրիասի վրան յարձակելով կռնակին դաշոյնի հինգ հարուած զարկաւ։ Փաստաբանը հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց վէրքերը ծանր չեն և քանի մը օրէն կրնայ ապաքինիլ։ Ոճրագործը փախած է։ Ոճրին շարժառիթը սիրային գործ մը ըլլալ կ'ենթադրուի, որովհետեւ վիրաւորը չուզեր խօսիլ։

—Աղեքսա դրիոյ մէջ վերջերս չորս տարեկան ե․ բոպսցի տղայ մը զոհ գնաց դեղագործի մը սխալին։ Երկու դեղեր պատրաստուած էին, մէկը այդ տղին եւ միւսը՝ ուրիշի մը որուն դեղը, զօրաւոր թոյն մը, Նոյն տղուն զրկուեցաւ որ խմելէն քիչ ետքը մեռաւ։ Շիշին վրայ թէեւ «դուրսէն գործածելի» գրուած էր, բայց ծնողքը կարդալ չէին գիտեր և սխալմամբ թունաւորեցին իրենց զաւակը։ Դեղագործը ուզեր է գործը գոցել տղուն ծնողքին հետ՝ բայց չէ յաջողեր և հետեւաբար պիտի դատուի։

ԹԱՎՈՒԹ ԲԱՋԱՐԻ մէջ Մէհմէտ անուն Սկնեցի գործաւոր մը, առջի օրը, Վէզիր Խանի մօտ խոհարար Նիքոլիի խանութէն կերակուր կերաւ և իրիկուան մեռաւ։ Թէեւ յանկարծամահ եղած կարծուեցաւ, սակայն թաղապետական բժիշկները մեռելին վրայ թունաւորման նշաններ տեսան և իմաց տուին ոստիկանութեան որ խոհարարին կերակուր պատրաստած սանը քննութեան ենթարկեց։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

Սելանիկեն Կ. Պոլիս եկող ուղեւոր մը շոգենաւին մէջ գրի առած ու ղրկած է մեզ անցեալ օրուան մրրիկին ծովի վրայ պատճառած անբեկումին մանրամասնութիւնները։ Երեկի թուով յիշատակեցինք արդէն զանազան նաւերու պատահած արկածները։ Այս նամակը կը լրացնէ զանոնք։

Հոկտ. 19ին իրիկուան ժամ 11ին մեկնեցանք Սէլանիկէն Կուրճի ընկերութեան Քիոզ շոգենաւով. կէս օրին Տարտանէլէն անցանք և ժամը 9½ին Կէլիպոլու ժամանելով մէկ ու կէս ժամ վերջը անկէ ալ ճամբայ ելանք դէպի Կ. Պոլիս։ Հազիւ Կէլիպոլուէն հեռանալու վրայ էինք, ծովի վրայ մէջ մը պատեց որ գիշերուան հետ աւելի թանձրացաւ և կը շուարեցնէր մեր նաւապետը՝ շարունակել իր ճամբան։ Շոգենաւնիս կամաց կամաց կ'ընթանար, անընդհատ կանչ առնելով, սուլելով, որ և է նաւու հետ բախում չունենալու նախազգուշութեամբ։ Ժամը գիշերուան 9½ին յանկարծ ցնցում մը զգացինք և սարսափով իմացանք թէ՛ նաւերնիս ցամաքին շատ մօտ աւազի վրայ խրած էր. դիւրին է երեւակայել ինչ որ կ'անցնէր նաւուն մէջ խմանորինակ պարագայի մը։ Նաւապետ և նաւուղիղ իրար անցած վեր վար կը վազէին։ Ճամբորդները վտանգ նշմարելով՝ ահ ու դողի մատնուած՝ նաւապետին շուրջը կը բոլորուէին։ Սարսափը սրտաճմլիկ էր, մանաւանդ կիներուն ու տղաքներուն մէջ։

Մշուշը այնքան թանձր էր որ անկարելի էր նաւուն մէկ ծայրէն միւս ծայրը նշմարել. բայց մեր նաւապետը, Թէոտորի էֆ. փորձ նաւապի կարովով տրդու հրամաններ տուաւ իր ստորադասներուն որոնք անմիջապէս մակոյկ իջեցնելով, ծովուն խորութիւնը չափեցին, երկաթ նետեցին և խելայ կողմի բեռները առաջակողմը անցուցին նաւը տեղէն շարժեցնելու համար։ Ժամը մինչեւ առտուան 12 անօրինակ ջանքեր ըրին, բայց ի զուր։ Ցերեկն սպասել յազաջանալ և մէգը տակ․ տակաւ տեղի տալու այնպէս որ կարելի եղաւ հասկնալ թէ Պէօյիւք Չէքմէճէի առջեւը կը գտնուէինք։ Ժամը իրիկուան 12½ին փոքրիկ առագաստաւոր մը մօտեցաւ մեզի, որուն օգնութեամբ և մեծ դժուարութեամբ հազիւ գիշերուան 2½ին յաջողեցան նաւը տեղէն խախտել տալ և 3ին Պոլսոյ ճամբան բռնեցինք։ Մեզմէ քիչ մը հեռու անգլիական նաւ մը աւազի վրայ նստած էր, ցամաքին շատ մօտ. այս նաւուն տուելը կը լսէինք ճիշդ այն պահուն երբ մեր նաւը աւազի վրայ նստաւ։ Մեզմէ երեք փարսախ հեռու ուրիշ նաւ մըն ալ աւազի վրայ նստած տեսանք, նոյնպէս ցամաքին մօտ։ Ն. Թ.

ԱԶԳ. Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՎԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ընկերութիւնը նուազուրդի կը դնէ 500,000 քիլօ գարիի և 100,000 քիլօ վարսակի հայթայթումը։ Անոնք որ կը փափագին մասնակցիլ այս նուազուրդին որ տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի, 8 նոյեմ. (Ն. Տ.) առտուան ժամ 11ին (Ը. Ե.), կրնան տեղեկանալ հայթայթման պայմաններուն՝ Ընկերութեան կեդրոնատեղին, ամէն օր, ժամ 3էն 5 (Ը. Ե.) յետ միջօրէի։ Նուազուրդին մասնակցելու իրաւունք ունենալու համար, կանխաւ 20 օսմ. ոսկի աւանդ ձգելու է Ընկերութեան սնտուկը։ 1—3

ԹՂԹԱԲԵՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Վիէննայի թերթերէն, 1 Նոյեմբ.

ՏՐԵՅՖՈՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ. —Պ. Քայէնեաք նամակ մը գրելով Վճռաբեկ ատեանի նախագահ Պ. Լէօվի՝ կը պահանջէ որ Երեսփոխանական Ժողովին մէջ պէտք եղած բացատրութիւնները տրուին և Տրէյֆիւսի խնդիրը լուսաբանուի. մանաւանդ Լըպրէօն-Ռընոյի տեղեկագիրը Ժողովին բեմէն կարդացուի և իր բացատրութիւններն ալ լսուին դատարանին մէջ։

—Բիքառ գնդապետին քեռայրը՝ Պ. Կասթ, որ Ավրէյի քաղաքապետն է, գնդապետին հետ իր ունեցած տեսակցութիւններուն համար բացատրութիւններ տալով ըսած է թէ «իրաւ է որ մէկ շաբթուան մէջ երկու անգամ գնդապետը տեսայ, բայց միայն ընտանեկան գործերու համար էր և Տրէյֆիւսի խնդրին համար ամենեւին բառ մը չփոխանակեցինք։»

—Էսթերհազիի փաստաբանը՝ Պ. Թապանէս նամակ մը գրելով թղթատարական և հեռագրական վերատեսուչին, գանգատ յայտներ է որ Էսթերհազիի հետ իր ունեցած հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները դիտմամբ անկանոնութիւններու կ'ենթարկուին։

—Դատական նախարարութեան շրջանակներուն մէջ կը հաւաստուի թէ Վճռաբեկ Ատեանէն երկու անդամներ պատերազմական գործոց պաշտօնատունը գացեր են ծանօթ պարութեան քննելու համար և թէ Պ. Լօքրուա դժուարութիւններ յարուցեր է զայն իրենց ձեռքը յանձնելու։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Սպանեւամերիկեան Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովը իր երկու շաբթի օրուան նիստին մէջ Քուպայի խնդիրով զբաղեր է, բայց որոշում մը չէ տրուած։ Յառաջիկայ նիստը ուրբաթ (վաղը) տեղի պիտի ունենայ։

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Բահէյթայի ցեղապետին անկումը առաջ եկած է այն պարագայէն որ ինքը հարկատու ըլլալով իտալական կառավարութեան, համաձայներ է ինքն իր գլխուն տնօրինութիւններ ընել և մանաւանդ ռուսեւֆրանսական առեւտրական ընկերութեան մը հաստատումը արտօնել։

ԹՕՔԻՕՅԷ կը հեռագրեն թէ Ճափոնի նախարարութիւնը վերջնապէս տուեր է իր հրաժարականը։

ՄԱՍՍՈՎԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Իտալեան գաղթավայրին մէջ թէպէտ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ, բայց կը փսցուի որ Մենելիքի և Ռաս Մանկաշիայի կռիւը հոն ալ արձագանգ գտնէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Տըվընբորթ, Բորթսմութ և Բլիմութ նաւահանգիստներուն մէջ, վերջին լուրերուն համեմատ, մեծ պատրաստութիւններ տեղի կ'ունենան. պահեստի զինուորները դրօշի ներքեւ կանչուելով, շարժման վիճակի մէջ կը դրուին։

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ. — Միջազգային քաղաքական զանազան խնդիրներու պատճառաւ՝ Գերմանիոյ կայսրը պիտի փութացնէ իր ուղեւորութիւնը։ Վաղը, հինգշաբթի, (այսօր) Երուսաղէմէն Եաֆա պիտի իջնէ, Պէյրութ երթալու և ոչ թէ ուրբաթ, ինչպէս ծանուցուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ, 2 Նոյեմ. — Նախարարական այն յայտարարութեամբ որ ուրբաթ օրը պիտի կարդացուի Ծերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին մէջ, Նոր դահլիճը պիտի ծանուցանէ թէ մտադիր է եկմտական բարենորոգումներ ընել, հասոյթի տուրքի մը հաստատման սկզբունքին հիման վրայ։

—Ամենայն Սրբոց տօնին պատճառաւ խուռն բազմութիւն մը այսօր այցելեց գերեզմանատուները։ Պ. Ֆէլիքս Ֆօռ այցելեց հանգուցեալ նախագահ Քառնոյի գերեզմանը։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Ալեքսանդր Թագաւորը այն ատեն պիտի հաշտուի ազատականներուն հետ, երբ Պ. Վլատան Եօրկէվիչի նախարարութիւնը հրաժարի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Քիչներ փոխ այսօր, Պալմորալի մէջ, Վիքթորիա Թագուհիին ներկայացաւ։

—Շէֆիլտի մեքենագործներու միութիւնը աշխատութիւնները պիտի դադրեցնէ, որովհետեւ գործարանատէրերը չեն ուզեր օրականները աւելցնել։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՍԱԿԱՐԱՆԸ

Անգլիոյ զինուորական պատրաստութիւնները աննպաստ ազդեցութիւն ըրին եւրոպական սակարաններուն վրայ։ Ռանտերը բաւական ինկան, մանաւանդ Փրանսականները։ Օսմ. Քոնսոլիտէն բացուեցաւ 24.8 և երկաթուղին 106.50։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Օ. Ո.	24	11
Ամէնէն բարձր գին	»	24	12
Ամէնէն վար գին	»	24	09
Ռումէլիի Երկթ. զոգ.	Ֆր.	107	12
Ամէնէն բարձր գին	»	107	87
Ամէնէն վար գին	»	107	12

ԲԱՑՈՒՄ 22 Հոկտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Ք. Կ.	24	07½
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	107	—
Օսմանիյէ		396	—
Ռէժի		254	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քռէտի Ժէնէրալ ՕԹԹժ.		9	10
Երկրագործական Պանքա		7	30
Սոս. ՕԹ. Շանժ է Վալէօր	Ա. Ո.	3	22
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	05
Թրամուէյ բաժնեթ.		755	—
» ժուիսանս		26	—
» պարտաթ.	Ֆր.	496	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	304	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	467	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	20
» մէկ ամսուան	»	—	—
Ռում. Երկթ. ութ օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	11
Անգլիական ոսկի	»	109	37
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմից	»	51	10
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	38
Մէթալիք	»	97	20
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	54

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	15
» » » չէք	»	110	15
Բարիզ » »	Ֆր.	23	10
» » » չէք	»	22	96
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիէննա չէք	Ֆիոր	10	91

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 2 Նոյեմ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	66	—
» » » Բ.	»	46	75
» » » Գ.	»	25	85
Դ.) բաց.	»	21	87
) զոց.	»	21	87
Փոխառութիւն Գասապա	»	83	50
Օսմ. 3½ %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	62
Այտընի երկաթուղի	»	10	50
Եգիպտական Միացեալ	»	108	50
Անգլ. Քոնսոլիտէ		108	85
Հելլենական 5 %	»	38	—
Մոնոբոլ հելլենական 4 %	»	43	—
Ռանթ » 4 %	»	30	50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	93	
» Նոր » 6 % 1892	»	95	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	300
Դրամազեղչ	»	4	

ԲԱՐԻԶ, 2 Նոյեմ.

Օսմ. Քոնս. Սեր. Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	20
) զոց.	»	23	30
» » » Բ.	»	46	85
» » » Գ.	»	25	85
Օսմանիէ	»	398	—
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	107	50
Օսմ. Ռէժի	»	254	-
Օսմ. Կայս Պանքա	»	542	-
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101	67
Քռէտի Լիոնէ	»	812	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	91	77
Սպանիական արտաքին	»	41	17
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	400
Դրամազեղչ	»	03	—

ՊԵՐԼԻՆ, 2 Նոյեմ.

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	97	
Ռումէլիի երկաթուղի	»	111	40
Անատ երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	300

ՎԻԷՆՆԱ, 2 Նոյեմ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	62
» Լոնտոնի վրայ	»	120	70
Ռումէլիի երկաթուղի	»	57	20
Օսմ. Ռէժի	»	126	60

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՍՈՒԵՂԷՆԻ
Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան
Թ. 21, Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց. Թ. 21
(ֆրանսական նամակատան դիմաց)

Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու Ընկերութիւնը, դիւրութիւն տալու համար հասարակութեան՝ գտնելու իր անգլիական ու ֆրանսական ապրանքները, վաճառական մարքայով, կը ծանուցանէ թէ ստացած է իր
ՄԹԵՐ ՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
մեծաքանակ ասուեղէն
ազնուագոյն տեսակէ ու վերջին նորութեամբ։
Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այցելել
ԱՍՈՒԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ
Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան, իր գնումները կատարելէ առաջ։

ՔԻԶԻԶԱՆԱ
QUISISANA
(Բէրա Մեծ փողոց. Նախկին Սանթըրալ գարէնճրատուն)

Բոլոր ամուսիններու անզուգական հաստատութիւնը իրեն կը քաշէ Բերայի հասարակութեան ամէնէն ընտրեալ դասակարգը։ Սպասարկութիւնները շատ գոհացուցիչ կերպով տեղի կ'ունենան, գործողութիւնները շատ կանոնաւոր կերպով կը կատարուին և ամէն յաճախորդ գոհ սրտով կը մեկնի։ Մեքենաներուն պարզած տեսարանը մանաւանդ այնքան հրապուրիչ է և գիներն ալ ա՛յն աստիճան դիւրամատչելի որ ամէն մարդ հոն կ'անցընէ իրիկուան հանգիստ ժամերը։ 95 13—15

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

22 Հոկտ. 1898
Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 765.
Ջերմաչափ 14.
Օդը ամպամած։
Կէս օր. — ժամը 7.02։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ջերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	16
Սելանիկ	—	17
Իզմիր	—	12
Հալէպ	—	—
Էնկիւրի	—	7
Պրուսա	—	14
Արճանկել	—	1
Բեդրսպուրկ	—	6
Մոսկուա	—	6
Բարիզ	—	0
Վիեննա	—	9
Օտեսա	—	12
Սօֆիա	—	5
Աթէնք	—	19

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— Քիչ մը յուզուած։

ՀԱՐՍՆԻՔԻ ՄՈՄԵՐ

ՄԿՐՏԻՉ ՀԻՒՍԻՒՑԻՆԵԱՆ

Հանրածանօթ ծաղկավաճառ և զարդարող հարսնիքի մոմերու, Գամանտօ խանի անկիւնէն փոխադրուած է Զարմաքճըլար խօքուչ Մեծ Նոր խան վարի յարկ թիւ 47, ուր կը վաճառէ հարսնեւ ու համար ծաղկաւէտ կըրլանդներ քօղքեր, ձեռնոցներ, ևլն. և կը զարդարէ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ վայելուչ և ճաշակաւոր, համեստ գիներով։ 130

ՍԱՖՐԻԶ Մ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Պ. Մելքոնեան իր Բերայի չիտակ ճամբուն վրայ գտնուող խանութին պզտիկ գալուն համար, աւելի մեծ խանութ մը վարձած է դարձեալ Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Ջիւմպիւլ փողոց թիւ 1, ուր նորաձեւութեան համեմատ կը յարդարէ այրերու, կիներու եւ տղոց մազերը, կը դարմանէ մազի հիւանդութիւնները, եւ կանանց պիտակներու համար ձեւաւոր փէրիզէներ կը շինէ։ Ասկէ զատ կը գնէ ամէն տեսակ կտրուած մազեր և կը ծախէ անոնց շինուածքը։ Ֆօթօկրաֆներու եւ հարսնիքի համար ամէն օր բաց է խանութը։ Միայն, եթէ վարժոր երթալու հարկ ըլլայ, յաճախորդներէն կը խնդրուի որ քանի մը օր առաջ իմաց տան լուրը։ Պզտիկ տղոց մազերը շատ աժան կը կտրուին։ 96

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷՅԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսա ի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ Գարտիֆ վէ Նիւգամէլ մատէն քեօմիւրլէրինին միւնագասասընա պաշլանըլաճաղընտան, իթաեա թալիպ օլանլարըն խազինէի միւշարիլէյհաեա կէլմելէրի իլան օլունուր։

3—3

Ֆի 19 Թըշրինի էվվէլ 314

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաճա միւպայեա օլունաճագ բուղէնը գէյմին գարարը գամիսի Թըշրինը էվվէլին եիկիրմի ալթընճը բազար վըթեսի կիւնիւ վէբիլէճէկինտէն, թալիպ օլանլարըն Խազինէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 20 Թըշրինը էվվէլ 314

2—3

ԻԼԱՆ

Պէյօղլունտա Թէփէ-Պաշընտա 26 նումերօլու խանէտէ սաքինէ Սօֆի Հէքիմեան Թարաֆընտան Պէյօղլունտա Ֆէրիտիյէ ճատտէսինտէ տավա վէքիլի Գէորգ էֆէնտինին պիրա նումերօ խանէսինտէ սաքինէ իքէն էլէյվմ իգամէթկեահը մէճհուլ պուլունան Մարիամ Գալուստեան ալէյհինէ իգամէ օլունան էլլի ատէտ լիրայի օսմանի ալաճագ տավասընըն իճրայը մուհաքէմէսինտէ Թըշրինի Սանինին եիկիրմիպիրինճի ճումա իրթեսի կիւնիւ սաաթ ալթը րատտէլէրինտէ բուլյենէթի դարարլաշտըրըլարագ օլպապտէ Թանզիմ վէ իմզա գըլընան վարագայի սաավէթիյէ ուսուլը մուհաքէմէ հուգուգիյէ գանունընըն եիկիրմիալթընճը մատտէսի միւճիպինճէ մահքէմէ տիվանխանէսինէ թալիք գըլընմըշ օլտըղընտան, մէզգուրէնին Պէյօղլու Պիրինճի Հուգուգ Մահքէմէսինտէ հազըր պուլունմասը վէ եա Թարաֆընտան մուսատտագ պիր վէքիլ կէօնտէրմէսի լազըմ կէլիրսէ մէզգուրէ գըրգ կիւն զարֆընտա մատտէի միւշարիլէյհա միւճիպինճէ թէվֆիգէն մուամէլէի գըյապիյէ իճրա օլունաճաղը պէյանըլէ իլանէն քէյֆիյէթ օլունուր։

Ֆի 20 Թըշրինի էվվէլ 314 166

ՔԻՆԻՆԻ ՀՆԱՐԻՔ

ՓԵԼԹԻԷԻ ՔԻՆԻՆԻՆ ՔԱՐՍԻԻԼՆԵՐԸ

QUININE de PELLETIER

Բոլոր բժիշկներուն կողմէ ընդունուած իր ազդեցութեան համար ընդդէմ գլխացաւերու, ջղացաւերու, տենդերու, կաթուածի, յօդացաւի, մաշման տկարութեան։ Մեծապէս ազդեցիկ են ընդդէմ ինֆլուէնցայի, կաթիլ հարբուխի, ցրտառութեան։ Մէկ քարսիւլն աւելի ազդու քան գաւաթ մը քինքինա։

10 20 և 100նոց տուփեր։
Իւրաքանչիւր տուփ կը կրէ անունը սև տպուած . . . .
Կեդրոնատեղի Փարիզ. Վիվիէն փողոց 8 և գլխաւոր դեղարաններ A.

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Փոքրիկ տղաքները սնուցանելու եւ անոնց ապագայ առողջութիւնը ապահովելու համար, երբ վեց ամսու ըլլան ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով կրնան սնուցանել զանոնք. ՖՕՍՖԱԹԻՆը շօքօլայի նման խիտ համեղ է եւ բաղադրած եւ արտաքոյ կարգի սննդարար. տղաք մեծ ախորժով կուտեն զայն եւ քանի ուտեն այնչափ կը սնանին կը զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն, եւ փոքրիկներու յատուկ շատ մը հիւանդութիւններու կը դիմադրեն։ Այս սննդարար ուտելիքը տղոց ոսկորները զօրացնելու մասնաւոր յատկութիւն մը ունի եւ միանգամայն կը փրկէ զանոնք փոքրիկներու համար յաճախադէպ եղած փորհարութեններէն. մեծապէս կը նպաստէ ակռաներուն շուտով եւ անվտանգ բուսնելուն։ Հազարաւոր փորձեր կը հաստատեն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնանող տղաք առողջ, զօրաւոր եւ ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան ապագային։

Տղոցմէ զատ, ամէն հասակէ անձինք շօքօլայի եւ կաթով սուրճի տեղ այս պատուական ՖՕՍՖԱԹԻՆը գործածելով, մեծապէս նպաստած կ'ըլլան իրենց առողջութեան։ Ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու եւ դրաւ-եղա ճառներու քով կը գտնուի։

Անոնք որ կանխահոգութիւն ունենալ կ'ուզեն իրենց զաւակներուն մասին, անհրաժեշտ է որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնուցանեն զանոնք։

155 6—44

COMP RUSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒՍՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շարժուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 20/1 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 21/2 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բօրտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէրութ եւ Քիոս)։
Եշ. 22/3 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 2/3 Ինէպօլու, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 23/4 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 562

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԷՔԵԿԱՅԵՆ Ա ՄԱՐՈՔՆԵԱՆ

Ն. ՔԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի եւ Պոլսոյ միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղւոյ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութեան

Նաւագնացի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ

575 Թօփհանէ, քարափին վրայ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլի, Գլասկոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	
Րամսէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէքթիս	2400
Թէյպըը	3000	Օսայրիս	2250
Քեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարօս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասքընի	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ Ա ԸՆԿ.

Ուիթթալ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ Ա ԸՆԿ.

562 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվըրփուլ

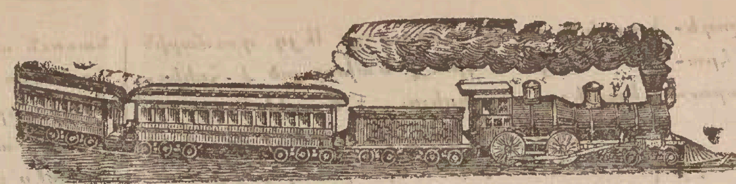

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1898 Նոյմբ. 1 (Ն.Տ.) երեքշաբթիէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	Թ. 34 Խառն Առտ.	Թ. 2 ճամբ. Առտ.	Թ. 4 ճամբ. Առտ.	Թ. 36 Խառն Իրիկ.	Թ. 6 ճամբ. Իրիկ.	Թ. 8 ճամբ. Իրիկ.	Թ. ճամբ. Առտ.	Թ. ճամբ. Առտ.	Թ. ճամբ. Իրիկ.	Թ.	Թ.	Թ.
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.			
Գարաքէօյ Կամուրջ մկն.	1 35	3 47	5 57	8 15	10 30	11 30						
ժմ.	2 —	4 12	6 22	8 40	10 55	11 55						
Հայտար Փաշա մկն.	2 20	4 21	6 30	8 55	11 5	12 5						
Գըզըլ Թօփրագ »	— —	4 28	6 37	9 5	11 13	12 13						
Ֆէներ Եօլու »	2 31	4 33	6 41	9 9	11 17	12 17						
Կէօզ Թէփէ »	— —	4 38	6 46	9 15	11 22	12 22						
Էրէնքէօյ »	2 42	4 43	6 51	9 21	11 28	12 27						
Պօսթանճըք »	2 51	4 51	6 59	9 31	11 35	12 34						
Մալթէփէ »	3 3	5 2	7 9	9 44	11 45	12 44						
Գարթալ »	3 19	5 13	7 20	10 1	11 56	12 55						
ժմ.	3 30	5 21	7 28	10 11	12 4	1 3						
Բէնտիք մկն.	3 40			10 21								
Թուզլա »	4 4			10 46								
Կէպզէ »	4 24			11 10								
Տիլ Իսքէլէսի »	4 47			11 37								
Թավշանճըլ »	4 56			11 47								
Հէրէքէ »	5 13			12 6								
Եարըմճա »	5 31			12 30								
Թիւթիւն Չիֆթլիք »	5 43			12 44								
Տէրինճէ »	5 52			12 57								
ժմ.	6 6			1 13								
Իզմիտ մկն.	6 26											
Պէօյիւք Տէրպէնտ »	7 —											
Սափանճա »	7 25											
Ատա Բազար »	7 47											
Կէյվէ »	8 31											
Աք Հիսար »	8 52											
Մէքէճէ »	9 24											
Լէֆքէ »	9 49											
Վէզիր Խան »	10 24											
ժմ.	11 6											
Պիլէճիք մկն.	11 16											
Գարաքէօյ »	12 28											
Պօզիւք »	1 12											
Ինէ Էօնիւ »	2 2											
Չուքուր Հիսար »	2 33											
Էսկի Շէհիր ժմ.	3 12											
	Իրիկ.											

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Թ. 1 ճամբ. Առտ.	Թ. 3 ճամբ. Առտ.	Թ. 31 Խառն Առտ.	Թ. 5 ճամբ. Իրիկ.	Թ. 7 ճամբ. Իրիկ.	Թ. 33 Խառն Առտ.	Թ. ճամբ. Իրիկ.	Թ. ճամբ. Իրիկ.	Թ. ճամբ. Իրիկ.	Թ.	Թ.	Թ.
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.			
Էսկի Շէհիր մկն.						11 45						
Չուքուր Հիսար »						12 21						
Ինէ Էօնիւ »						12 56						
Պօզիւք »						1 28						
Գարաքէօյ »						2 2						
Պիլէճիք ժմ.						2 52						
մկն.						3 2						
Վէզիր Խան »						3 35						
Լէֆքէ »						4 8						
Մէքէճէ »						4 40						
Աք Հիսար »						5 4						
Կէյվէ »						5 27						
Ատա Բազար »						6 18						
Սափանճա »						6 34						
Պէօյիւք Տէրպէնտ »						6 59						
Իզմիտ ժմ.						7 34						
մկն.			1 30			7 54						
Տէրինճէ »			1 48			8 9						
Թիւթիւն Չիֆթլիք »			1 59			8 18						
Եարըմճա »			2 13			8 30						
Հէրէքէ »			2 45			8 55						
Թավշանճըլ »			2 58			9 5						
Տիլ Իսքէլէսի »			3 9			9 14						
Կէպզէ »			3 40			9 38						
Թուզլա »			4 5			9 58						
Բէնտիք ժմ.			4 25			10 20						
մկն.	2 —	3 10	4 35	6 27	9 1	10 30						
Գարթալ »	2 11	3 20	4 48	6 36	9 10	10 45						
Մալթէփէ »	2 22	3 31	5 4	6 47	9 21	11 4						
Պօսթանճըք »	2 32	3 41	5 18	6 58	9 32	11 17						
Էրէնքէօյ »	2 41	3 52	5 30	7 7	9 41	11 30						
Կէօզթէփէ »	2 45	3 56	5 34	7 11	9 45	— —						
Ֆէներ Եօլու »	2 50	4 1	5 40	7 16	9 50	11 41						
Գըզըլ Թօփրագ »	2 54	4 5	5 44	7 20	9 54	— —						
Հայտար Փաշա ժմ.	3	4 11	5 52	7 26	10 —	11 50						
մկն.	3 7	4 18	6 3	7 33	10 8	12 5						
Գարաքէօյ Կամուրջ ժմ.	3 32	4 43	6 28	7 58	10 33	12 30						
						Իրիկ.						

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՕԹԼԻՆՍԸՆ ՃԻՆՃԻԼ

Հէւէլէ Խան, Թիւ 2—3, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

ՔՆՆԻՉ ԹԷՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գոմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	1862
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2908	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաքֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօստօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1037	Սոէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2883	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրագօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Ցինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օթիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնէլլօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էչալօ	1481	Քլէօօ	1058	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլրինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէրանտօ	2272	Րինօ	1663	Ելտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	[illegible]	1613	Զէնօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Տուրօ շոգենաւը, Նաւապետ Բէյճ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։
Միքատօ շոգենաւը, Նաւապետ Պօյզ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 10ին և 24ին հոս կ'սպասուի։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՉՕ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ
Ղալաթիա, Թօփհանէի վրայ (Կնտէճիօղլու Սարայ)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՌԷԲԷՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ[րք] Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանըգ Գափու, Թէքէի դիմաց, Կոնսուլատներու մօտ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաստատուն ցաւած ակռաներն ալ առանց ցաւի կը քաշեն. ցաւէ զերծ կանոնաւոր պայմանաւ։

Նորանոր եղանակաւ, ոսկի, ճապաղակաւ, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գեղեցիկ ձևով, ամուր և աժան։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ Թըռբեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ ապցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ստամնաբուժութիւն։

Ց.Գ. Ամերկ. ատմ.համաճայն ժամերը կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէսօր) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (մինչեւ կէսօրէ ետք) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին

Գաւառացիներ կրնան դիմել իրենց բնակարանին, Թիւ 1 Մէյտանճըք փողոց։

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ուղղակի երթեւեկութիւն Լիվըրփուլի և Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Գօթնիա	4561
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2408
Աուրանիա	7268	Ալլաս	2393
Քամփանիա	5587	Սաւակոսա	2166
Լէֆայանիա	5517	Թարիֆա	2246
Գալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Պօթնիա	3143	Մորօգգօ	1855
Աէտար	1376	Քամբանիա	12950
Ճէբրալթր	1614	Լուքանիա	12950
Գագազոնիա	1845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսիանտ խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 571

Արտօնատէր ԶԱՐԷՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (71)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Ա.

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԴԻՔՋՈՒՀԻՆԵՐԸ

Բիսմաչ, յուսահատ տրամութեամբ վեր ելնելու վրայ էր. սանդուղին եւ ոտին փոքրիկ դուռ մը տեսաւ, որ նախ աչուընուն զարկած չէր։ Բանալիքով կղպուած էր. բայց որովհետեւ դուռն ամուր բան մը չէր, ուստի ուժով հարուածով մը ծղլմնիներէն ելնելով ներսն ինկաւ։ Կամարայարկ նեղ անցքի մը մէջ մտան, որ հազիւ երկու մեթր երկայնութիւն ունէր. անոր ծայրն ալ ուրիշ դուռ մը կար գոց բայց աւելի ամուր և հաստ, որ ուսի հարուածով չէր կրնար բացուիլ։

—Կը կարծեմ թէ կ'այրինք, ըսաւ Բիսմաչ ցած ձայնով։

Միրտն սկսաւ բաբախել ուժգնապէս. կամացուկ մը դրանը մօտեցաւ, բանալիքին ծակէն ականջ դրաւ, և յարգի շշուկի պէս ձայն մը լսեց։

—Հոս է, ըսաւ տնկուելով, հոս պէտք է ըլլայ. Բայց այս դրան բանալին պէտք է մեզ. ո՞ւր է արդեօք։

—Վերի մարդուն գրպանին մէջ պէտք է ըլլայ, ըսաւ ընկերներէն մին։

—Շատ հաւանական է, ըսաւ Բիսմաչ. զայն կապելու միայն զբաղելով, գրպանները չքննեցինք։

—Դուրսի դրան բանալին ալ պէտք է մեզի. պատին վրայէն ցատկելն հաճելի բան մը չէ։

Վեր ելան սանդուղէն և Կարկասի սենեակը մտան։

Կարկաս կըցեր էր ակռաներովը կտրտել լանցին օղակներն և գլուխը մէջէն դուրս հանել։

Մեր մարդիկը չէին սխալած. Կարկասի գրպանները քննելով գտան բանալիները. իսկոյն ցանցին այն կողմերը կտրտեցին դանակով, և բանալիներն առնելով վերադարձան գոց նկուղին դուռը։ Բիսմաչ բանալիքը խոթեց, դարձուց և դուռը բացուեցաւ գրեթէ առանց ձայնի։

Երեք մարդիկը մտան տեսակ մը ստորերկրեայ քարայրի մէջ, ուկից գարշ և կծու հոտ մը կը բուրէր։ Հարկադրեցան ծռելու որպէս զի կարենան քալել։ Երկու մեթր լայնութեամբ և երեք մեթր երկայնութեամբ նկուղ մ'էր. պատերուն վրայ տեսնուած երկայն փայլուն գիծերէն կը հասկցուէր, որ չղջիկներու բնակարան մ'էր։ Գետնէն մէկ մեթր վեր պատին մէջ կլոր ծակ մը կար երկու հաստ երկաթէ ձողերով փակուած, որուն մէջէն մեծ տարիքի տղայ մը չէր կրնար անցնիլ. և որմէ միայն օդ և լոյս կրնար առնել նկուղը։ Այն ծակը կամ լուսամուտը հաղորդակցութիւն ունէր պարտէզին մէջ փորուած հորի մը հետ, որուն յատակը քիչ մը ջուր միայն կար. կ'երեւէր թէ ուրիշ կողմ կ'երթար խողովակի մը միջոցաւ։

Նկուղին մէջ մտած օդը հազիւ մարդ մ'ապրեցնելու կը բաւէր. հետեւաբար յամր և անագորոյն հոգեվարք մը սահմանուած էր այդ դերեզմանին մէջ թաղուած տարաբաղդին։

Բայց աւելի սոսկալին այս էր, որ եթէ յորդ անձրեւ մը գար կամ խողովակը ծակէր, հորին ջուրը բարձրանալով կրնար լուսամուտէն ներս խուժել։ Այն ժամանակ ալ հետեւանքը մահ էր, արագ և անվրէպ, բայց առաւել զարհուրելի. առաւել դժնդակ։

Պէտօ խորհեր էր այս ամէնը, հաշուի մ'ալ դրե՛նք էր այդ ճիւաղին կողմէ, Հաստատապէս չենք կրնար ըսել. բայց տարակոյս չկայ որ տանը հիմերէն դուրս փորուած նկուղն և հորին հետ հաղորդա'ցող ծակն անոր հնարածն էր։ Այս ամէնն ալ՝ ինչպէս լաւ մտածուած էր տանն ստորերկրեայ յարկն ի հարկին անմիջապէս ջրով ողողելու համար, որ այդ չարաճճի մարդուն վերջին ատրճան հանճարեղ նախազգուշութիւնը կը ցուցնէր խչխանութեան կողմէ քննութիւն կամ խուզարկութիւն մ'ըլլալու պարագայանութեան դէմ։

Նկուղին մէկ անկիւնը, կէս փտած յարդերու վրայ փռուած հին ու պատառատուն անկողնի մը մէջ երեսի վրայ կծկտած տեսնուեցաւ խեղճարը։ Խեղճը վախցեր էր անշուշտ, վասն զի ինքզինք ծածուկ պահելու երեւոյթ ունէր, և կը դողար. վախէ՞ն թէ նկուղին պաղէն, յայտնի չէր։

Բիսմաչ քովը գնաց և ձեռքը գլխուն վրայ դրաւ. իսկոյն բոլոր մարմնովը սարսռեցաւ։

—Թողէք որ մեռնիմ, մռմռաց այնպիսի ձայնով մը, որ մարդկային ըլլալէ հեռի էր։

—Մեք բարեկամ ենք, ըսաւ Բիսմաչ, կուգանք ձեզ վերցընել տանելու, ազատելու...։ Ողորմելին խուլ հեծութեամբ մը պատասխանեց։ Չէր հասկընար։

Բիսմաչ գրկեց զայն և վերցուց անկողնին վրայէն։

—Օ՜, ըսաւ, մորթ և ոսկոր միայն մնացեր է։

Լամպարի լոյսին մօտ բերուելով՝ խեղճին երեսը տեսնուեցաւ, վերջին աստիճան նիհար ու չորցած և գիակի մը պէս տժգոյն։

Աչերը մէկէն գոցեց լոյսին առջեւ և նոր հեծութիւն մ'արձակեց։

Բիսմաչ՝ իր աւելի հուժկու մէկ ընկերը կանչելով՝ անոր գրկել տուաւ դժբաղդ կիսամեռը, և ըսաւ.

—Օ՛ն, ճանբայ ելնենք շուտով։

8

ՏՈՒԹԻԼՕՐ ՎԵՐՆԻԷ

Դուրս ելան նկուղէն, և մինչ երկու ընկերները սանդուղէն վեր ելնելով դէպի դուռը կ'ուղղուէին, Բիսմաչ Կարկասին սենեակը մտաւ, ուր այս վերջինը գերմարդկային ճիգ կը թափէր իր կապերը խզելու համար։

—Օ՛ն, հին շուն, ըսաւ անոր քովէն անցնելով. գոհ ենք քեզմէ՝ շատ ուժով չհաչելուդ համար։ Եւ որովհետեւ խելօք կեցար, չեմ ուզեր որ հոս առանց ճրագի մնաս։

Քեզի համար այս կրնամ ընել, պ'ա'սա, ըսաւ բաց դանակ մը նետելով սենեակին մէջտեղը։ Կրնայի ես ինքս կտրտել կապերդ, բայց գիտեմ մարդոց ապերախտութիւնը. կրնաս վրաս յարձակիլ և խեղդել զիս ի նշան շնորհակալութեան։ Ա՛ռ նաեւ սա լամպարն ալ որուն պէտք չունիմ այլ եւս։ Մնացածը քու գիտնալիք բանդ է, ինչ որ կ'ուզես՝ ըրէ։

Մնաս բարո՛վ, Բիւ'ռ Կարկաս։

Հին թիապարտը գայլաձուկի մը պէս սենեակին մէջտեղը նետուեցաւ զարհուրելի մռնչիւն մ'արձակելով, և մինչ դանակն առնելով իր կապերը խզելու կը ճգնէր, Բիսմաչ իր ընկերներուն քով հասեր էր որ պատին դըռնէն դուրս ելած էին։ Երբ գիւղին բաժնող հեռաւորութեան կէսն անցան, Բիսմաչ կանգ առաւ, մատերը բերնին մէջ դրաւ, և սուր սուլիչ մ'արձակեց, ինչպէս որ կանխաւ խոստացած էր։ Վայրկեան մ'ետքը, երեք մարդիկը կառքի մը թաւալումը լսեցին, և ընթացքնին շարունակելով ճանբուն վրայ հասան, ուր կառքը կանգ առաւ մեհնաւոր տանը դիմացի կողմը։

(Շարունակելի)